

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Faculty of Romance and Germanic Philology
Linguistics and Translation Department

Translation project:

Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires by Stephen E. Flowers

Перекладацький проєкт:

Переклад гримуару Стівена Е. Флауєрса «*Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires*»

Bachelor Paper

Victoria Fomenko

PERb2-22-4.0d

Research supervisor:

S.Radetska, Ph.D.

Цими підписами засвідчую, що подані на захист
рукопис та електронний документ є ідентичні.

27.05.2026

Kyiv 2026

Abstract

The work is devoted to the problem of reproduction of occult vocabulary in the grimoire of Icelandic magic *Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires* by Stephen E. Flowers. The study demonstrates that such vocabulary is an integral part of the practical advice given in this grimoire, and occultisms are also part of the historical reference present in the text. Since Ukrainian history, as well as Icelandic, is closely connected with the practice of paganism in certain historical periods of time, we should emphasize the importance and influence of traditions that include a certain vocabulary of occult vocabulary. The translation text contains a corresponding percentage of occultisms that were selected as equivalents and can be used within the conceptual framework of magical discourse. When comparing the original text and the translation text, it was revealed which translation techniques were most often encountered in the work.

Keywords: occult vocabulary, grimoire, magic, equivalent, translation

Анотація

Робота присвячена проблемі відтворення окультної лексики в гримуарі ісландської магії «*Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires*» Стівена Е. Флауєрса. Виявлено, що така лексика є невід'ємною частиною практичних порад наведених у даному гримуарі, а також окультизми є частиною історичної довідки, присутньої у тексті. Оскільки українська історія, так само, як і ісландська, тісно пов'язані зі сповіданням язичництва у певні історичні періоди часу, нам слід наголосити на важливості і на впливі традицій, які включають у себе певний словник окультної лексики. Текст перекладу містить відповідний відсоток окультизмів, що були обрані як еквіваленти і можуть бути застосовані у концептуальних рамках магічного дискурсу. Під час порівняння тексту оригіналу і тексту перекладу, було виявлено які перекладацькі прийоми найчастіше зустрічались у роботі.

Ключові слова: окультна лексика, гримуар, магія, еквівалент, переклад

Contents

Introduction	4
Chapter 1. Translation of <i>Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires</i>	5
Chapter 2. Theoretical Framework for Translating Occult Terminology and Practical Analysis of Translating Occult Terminology in Stephen E. Flowers' <i>Icelandic Magic</i>	31
2.1. Occult and esoteric discourse as a translation challenge	31
2.1.1 Occult discourse as an object of translation studies	31
2.1.2 Varieties of occult terminology	33
2.1.3 Translation challenges of occult texts in <i>Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires</i>	34
2.1.4 Translation techniques applicable to occult terminology in <i>Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires</i>	35
Conclusions	37
List of references	3
8	
Appendices	39

Introduction

Translation, like magical discourse, is an art that requires special attention and skill. Therefore, translating practical magical advice is a double responsibility and, most importantly, it helps to recreate the main communicative purpose of translation, but not just between two languages, but also between the past and the present, between religions and history.

The topicality of the problem: Since ancient times, the Ukrainian people have practiced paganism, and although the Slavic pantheon of gods differed from the Scandinavian, certain traditions, whispers, spells, incantations and appeals to higher powers are closely intertwined. Even now, despite the mass conversion to Christianity, Ukrainians still continue to believe in certain conspiracies, curses, omens and other similar rituals.

Therefore, every translator, undertaking to translate texts on such topics, must be well-versed not only in his profession, but also possess knowledge of ritual discourse and elements of folk beliefs remain preserved in cultural consciousness, in order to achieve translation adequacy in the target text.

Magic is a craft that is learned, passed on to each other, so you can often notice similarities from nation to nation. That is why it is very important to learn about the origin and receive practical advice on using occult discourse, in order to now have an understanding of your roots. And since Ukraine is in a difficult situation today, preserving cultural heritage is one of the priorities for our nation, and culture begins with the memory of ancestors, their customs, traditions, and magical heritage.

Thus the research topic covers not only translation studies but also general knowledge of the culture and history of the people. In the future such information can contribute to a wide awareness and will result a high level of professionalism and adequacy of the translation of texts where similar categories of lexical units are found.

The aim of the research is to investigate the phenomenon of translating occult vocabulary using the example of a genuine grimoire of Icelandic magic.

The main tasks are to identify all lexical units that are relevant to occult discourse, to select equivalents that would accurately reproduce the style and meaning of the source text, and to adapt the target text to achieve the adequacy of the translation.

The object of the research is the lexical units related to occult discourse in grimoires.

The subject matter of the research is the specificity of translating lexical units of occult discourse into Ukrainian language.

The body of the research is the text of Stephen E. Flowers grimoire of magic Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires 163 pages and its translation into Ukrainian made by Victoria Fomenko.

The bachelor paper consists of two chapters (the first one – translation, the second one – practical), conclusions, and references.

Chapter 1. Translation of Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires

Source text	Target text
<p>Historical Background and Basics of Magical Practice</p> <p>Historical Context</p> <p>In the distant past galdrabækur (magic books, sing. galdrabók), also known as “black books,” were thought to possess their own special and innate power. Their physical existence was a threat to the status quo of the universe—as is the book you now possess. This is why they were hunted down and destroyed as if they were dangerous beasts in Iceland during the early modern period. However, this did not stop the stalwart galdor men of the northern Atlantic. Such books of magic continued to be compiled and hidden away by men (and a few women) in a private and secret way right up until the middle of the twentieth century. Some of these books survived and eventually found their way into the National Library of Iceland. But for every one that survived there must have been a hundred that did not.</p> <p>In and of itself, a galdor book is a magical object and the chief icon of this kind of magic. What you now possess is also a genuine book of magic and should be treated with reverence to ensure that it maintains its magical essence. It is also essential for you to keep the power level of the book up by adding your own galdrastafir (galdor staves or signs) to the text as you master the inner language and grammar of the staves. This will make your book what every galdrabók is supposed to be: a unique expression of the magician who is the owner of the book.</p> <p>Much has rightly been made of the uniqueness of the traditions of Icelandic magic—how it is fundamentally different from the type of magic that might have been imported from the continent</p>	<p>Історичне підґрунтя та основи магічної практики</p> <p>Історичний контекст</p> <p>У далекому минулому вважалося, що гальдрабекур, також відомі як «чорні книги», володіють власною особливою внутрішньою силою. Їхнє фізичне існування було загрозою для статусу-кво всесвіту, як і існування книги, яку ви зараз читаете. Ось чому протягом раннього модерного періоду таку літературу переслідували та знищували, немов небезпечних звірів в Ісландії. Однак це не зупинило стійких чоловіків-практиків гальдру Північної Атлантики. Такі книги магії чоловіки (і кілька жінок) продовжували таємно укладати та приховувати аж до середини двадцятого століття. Деякі з цих книг збереглися і зрештою потрапили до Національної бібліотеки Ісландії. Але на кожен збережений, мабуть, знайдеться щонайменше сто знищених.</p> <p>Сама по собі гальдрабок є магічним предметом і головним символом цього виду магії. Книга, яку ви зараз читаете, також є справжньою книгою магії і до неї слід ставитися з повагою, щоб зберегти її магічну сутність. Також важливо підтримувати високий рівень сили книги, додаючи власні гальдрастафіри (гальдорські стави або знаки) до тексту, у міру того як ви опановуватимете внутрішню мову та принцип побудови ставів. Такий підхід зробить вашу книгу такою, якою має бути кожен гальдрабок: унікальним магічним вираженням власника.</p> <p>Справедливо неодноразово наголошувалося на унікальності традицій ісландської магії — про те, як вона принципово відрізняється від магії, яку можливо імпортували з континентальної Європи в Середньовіччі. Тим не менш, певні риси з Півдня,</p>

of Europe in the Middle Ages. Nevertheless, certain features from the South were certainly incorporated in the new Icelandic synthesis of magical tradition. This new synthesis brought together elements of ancient Germanic magic, classic medieval magic (largely derived from the Mediterranean region), and combined these with an innovative and pragmatic magical technology belonging to Iceland.

To establish a context for the magic practiced in the Icelandic magical books that began being set down in the early 1500s, we must look at the various stages of religious and cultural development in Iceland. There are three such periods: the Heathen Age, the Catholic Age, and the Protestant Reformation Age.

Iceland was first settled in the latter decades of the ninth century, mainly by Norwegians (along with their Celtic thralls). These Norwegians sought political and religious freedom from the monarchical onslaught of King Haraldr Hárfagra (Harald Fairhair). Under the political influence of already Christianized Europe, the still-pagan Haraldr had set about to conquer all of Norway and govern it as a Christian-style monarchy.

Icelanders formed a social order deeply rooted in their Scandinavian heritage. This was a sort of representative or republican aristocracy. Iceland never had a king. The island was governed by the local priest-chieftains (ON *goðar*, sing. *goði*), who would meet once a year at the Althing (great assembly), or parliament. There legal cases were settled, and other affairs of state were conducted. This form of government exercised a minimum of central authority. Courts could decide capital cases but in fact had no ability to execute any sentences. The actual punishment was left up to the kinsmen of the wronged party. For example, those who had committed manslaughter would be “outlawed.” This means that they would be declared to be outside the protection of the law, and thus they could be killed without legal repercussions to the avengers. Another main feature of Germanic law was the idea that the wronged party was the one

безумовно, увійшли в новий ісландський синтез магичної традиції. Цей новий синтез об'єднав елементи давньогерманської магії, класичної середньовічної магії (значною мірою похідної від Середземномор'я) та поєднав їх з інноваційною та прагматичною магичною технологією, що належить Ісландії.

Щоб встановити контекст для магії, що практикується в ісландських магичних книгах, які почали записуватися на початку 1500-х років, ми повинні розглянути різні етапи релігійного та культурного розвитку в Ісландії. Існує три такі періоди: язичницька епоха, католицька епоха та протестантська епоха Реформації.

Ісландія була вперше заселена в останні десятиліття IX століття, переважно норвежцями (разом з їхніми кельтськими рабами). Ці норвежці прагнули політичної та релігійної свободи від монархічного натиску конунга Гаральда Харфагри (Гаральда Прекрасноволосого). Під політичним впливом вже християнізованої Європи, Гаральд, все ще вірний язичницьким ідеалам, вирішив завоювати всю Норвегію та правити нею як монархією християнського зразка.

Ісландці сформували суспільний лад, глибоко вкорінений у їхній скандинавській спадщині. Це була свого роду представницька або республіканська аристократія. В Ісландії ніколи не було конунга. Островом керували місцеві жерці, які одночасно виконували роль вождів і називались годар/годі. Вони збиралися раз на рік на Альтинг (великі збори), або парламент. Там відбувались суди та велися інші державні справи. Ця форма правління мала мінімальний верховний вплив. Суди могли вирішувати справи із залученням смертної кари, проте насправді не мали права виконувати жодні вироки. Фактичне покарання залишалося на розсуд родичів потерпілої сторони. Наприклад, ті, хто скоїв ненавмисне вбивство, були «оголошені поза законом». Це означало, що вони більше не підпадали під захист закону, і через це помста ставала безкарною. Ще однією головною особливістю

entitled to compensation by the criminal. In other words, the “state” did not profit from crime. A monetary value was set for almost every sort of crime. This meant that a man might be able to satisfy the wronged party with a monetary payment instead of being outlawed. In the case of murder, the penalty was called manng jöld, literally meaning “man-payment” (the equivalent term in Old English is weregild). Each goði held an authority (ON goðorð, which means “authority as a goði”) that approximately corresponded to a district in the country. The authority in question was thought to be owned by the goði as a form of property and could be sold, inherited, or subdivided.

At first the Icelanders practiced the religion they brought with them from Scandinavia—an age-old polytheistic Germanic heathenism. This is a religion that allowed for much individual freedom, and such views influenced the original form of the Icelandic system of state government. One man may have worshipped Óðinn (Odin); another, Þórr (Thor); another, Freyja (Freya); and yet another may have “believed in his own might and main.” It is also true that there were a number of Christians among the Celtic thralls brought to Iceland from Ireland and the islands of the North Atlantic, and a few of their masters even converted. However, these conversions did not survive to the next generation in those families.

But it is important to keep in mind that the first Icelanders tolerated these differences. By the end of the first millennium, most of Iceland’s main trading partners—Ireland, England, Norway, and Denmark—had nominally been Christianized. In Iceland, Christianity was formally accepted as the official religion on the basis of a vote at the Althing in the year 1000. This occurred under a variety of social, economic, and religious pressures, although deep religious belief does not seem to have played a great role.

The reception of Christianity by the Icelanders was in many ways formalistic, marked by little conviction even on the part of

германського права була ідея про те, що потерпіла сторона мала право на компенсацію від злочинця. Іншими словами, «держава» не отримувала прибутку від злочину. Грошова оцінка встановлювалася майже для кожного виду злочину. Це означало, що порушник міг задовольнити скривджену сторону грошовою виплатою, замість того, щоб його оголосили поза законом. У випадку вбивства покарання називалося маннг йольд, що буквально означає «виплата людині» (еквівалентний термін у давньоанглійській мові — weregild (верегілд) «позолочений»). Кожен годі мав владу (др.сканд. goðorð, що означає «влада як годі»), яка приблизно відповідала певному фіордунгу*. Вважалося, що влада належала годі як форма власності і могла бути продана, успадкована або розділена.

Спочатку ісландці сповідували релігію, яку вони принесли з собою зі Скандинавії — вікове політеїстичне германське язичництво. Ця релігія допускала значну індивідуальну свободу, і такі погляди вплинули на первісну форму ісландської системи державного управління.

Одна людина могла поклонятися Óðinn (Одіну); інша – Þórr (Тору); ще одна – Freyja (Фрейї); а ще інша, можливо, «вірила у власну могутність». Також правда, що серед кельтських рабів, привезених до Ісландії з Ірландії та островів Північної Атлантики, було чимало християн, і деякі з їхніх господарів навіть повернулися до християнства. Однак, ці навернення не перейшли до наступного покоління в цих сім'ях. Але важливо пам'ятати, що перші ісландці терпіли ці відмінності.

До кінця першого тисячоліття більшість основних торговельних партнерів Ісландії – Ірландія, Англія, Норвегія та Данія – номінально були християнізовані. В Ісландії християнство було прийнято як офіційна релігія на основі голосування в Альтингу в 1000 році. Це сталося під різноманітним соціальним, економічним та релігійним тиском, хоча глибокі релігійні переконання, здається, не відігравали великої ролі. Прийняття

those who voted to accept it. Public sacrifices to the Germanic gods were outlawed, but private practices of the traditional faith were allowed to continue. These included the eating of horseflesh and the exposure of unwanted or deformed infants. Conversion to Roman Catholicism was marked by a lengthy and gradual transition period. This process lasted for several generations. There was also an undiminished interest on the part of Icelanders in their own native traditions. In the earliest phase of this historical period many of the goðar just had themselves ordained as Christian priests without any further education or training. Others lent their religious duties to relatives. This was because the traditional synthesis of “religious” and “secular” authority seemed un-Christian. There were also officials known as leiguprestar (hired priests) who were bound to a chieftain like thralls.

For the first thirty years of this period Iceland would have remained largely heathen in its practice of religion and magic, as there was no one there to teach them differently. Following this time there was a period referred to as the Friðaröld, the Age of Peace, from 1030 to 1118. During the Age of Peace feuding subsided and a new culture began to take hold as individual Icelanders started to observe the tenets of the new religion. This could also be called a period of mixed faith, as Christianity actually began to gain some foothold in the culture. For this it was necessary for Icelandic clerics and scholars to travel abroad to learn of the new faith, and then schools began to be established in Iceland itself. In the latter part of this period the Icelandic language began to be used to record histories, sagas, and poetry.

A general love of written literature developed in the country. This led some men to join the clergy to be educated abroad and others to enter monasteries out of a love of learning. Some wealthy men set up schools on their private estates. There they worked as scholars and teachers. These traditions of learning were in fact deeply rooted in the pagan age, in which oral tradition was just as lovingly

християнства ісландцями було багато в чому формальним, характеризуючись малою переконаністю навіть з боку тих, хто голосував за його прийняття. Публічні жертвоприношення германським богам заборонялись, але приватні практики традиційної віри були дозволені. Вони включали вживання конини та залишення небажаних або фізично вадливих немовлят напризволяще. Перехід до римо-католицизму ознаменувався тривалим і поступовим перехідним періодом. Цей процес тривав кілька поколінь. Також спостерігалась незмінна зацікавленість ісландців до власних традицій. На ранній стадії цього історичного періоду велика кількість годар просто зайняли посади християнських священиків без будь-якої подальшої освіти чи навчання. Інші передали свої релігійні обов'язки родичам. Це було тому, що традиційний синтез «релігійної» та «світської» влади здавався нехристиянським. Були також чиновники, відомі як лейгупрестари (наймані жерці), які були пов'язані з вождем, як раби.

Протягом перших тридцяти років цього періоду Ісландія залишалася переважно язичницькою у своїй релігійній та магичній практиці. На той момент не було нікого, хто б навчив їх християнській практиці. Пізніше настав період, відомий як Фрідарольд, Епоха Миру, з 1030 по 1118 рік. У Епоху Миру ворожнеча вщухла, і почала формуватися нова культура, оскільки окремі ісландці почали дотримуватися принципів нової релігії. Це також можна назвати періодом змішаної віри, оскільки християнство фактично почало закріплюватися в культурі. Для цього ісландським священнослужителям та вченим було необхідно подорожувати за кордон, щоб вивчати нову віру. Потім школи почали створюватися і в самій Ісландії. У другій половині цього періоду ісландська мова почала використовуватися для запису історій, саг та поезії.

У країні розвинулася загальна любов до письмової літератури. Це спонукало деяких чоловіків вступати до духовенства

preserved. It should be recalled that Iceland was settled largely by the culturally conservative aristocracy of Norway. This led to an unusually high level of interest in national intellectual traditions, even in later times. Today it is reported that Iceland has the highest literacy rate and the highest per capita book-publishing rate in the world. These developments do not seem to have appreciably changed the nature of the church or clergy in Iceland. There was always a vigorous secular element in the Icelandic church and a strain of cultural conservatism. All this fostered the preservation and continuation of national traditions in statecraft, religion, and literary culture. It is also important to note that those Icelanders who joined the church and the monasteries during this time were not forced to reject worldly pleasures for ascetic lives of strict piety. The rule of celibacy was never enforced in the Icelandic priesthood. Priests could not marry according to church law, but this fact simply left the door open for the continuity of the age-old practice of polygamy, or “multiconcubinage.” In most respects the old ways just carried on in new forms.

The Age of Peace began to disintegrate in a period of civil strife that began around 1118. The old behaviors of feuding, blood vengeance, and similar patterns began to reemerge, and to this were added elements of political conspiracy and intrigue involving foreign powers and the offices of the church. Although aspects of such civil unrest would continue for centuries, in 1262 the situation was sharply curtailed by the forceful intervention of the Norwegian king. The era of Norwegian dominance lasted until 1397, when Norway was absorbed by the Kingdom of Denmark in the Kalmar Union. Thus began the long period of Danish domination, which would last for centuries. In 1944, during the time when the Danes found themselves rather distracted while under Nazi occupation (1940-1945), Iceland was able to once again establish its complete independence. In spite of the domestic strife and foreign exploitation endured by the Icelanders between the end of the Age of Peace and the beginning of

для навчання за кордоном, а інших – вступати до монастирів з любові до науки. Деякі заможні чоловіки засновували школи у своїх приватних маєтках. Там вони працювали вченими та вчителями. Ці традиції навчання насправді були глибоко вкорінені в язичницьку епоху, коли усну традицію так само плекали.

Слід нагадати, що Ісландія була заселена переважно культурно консервативною аристократією Норвегії. Це призвело до надзвичайно високого рівня інтересу до національних інтелектуальних традицій, навіть у пізніші часи. Сьогодні відомо, що Ісландія має найвищий рівень грамотності та найвищий показник книговидавання на душу населення у світі.

Здається, що ці події суттєво не змінили характер церкви чи духовенства в країні. В ісландській церкві завжди існував активний світський елемент та певний культурний консерватизм. Все це сприяло збереженню та продовженню національних традицій у державному управлінні, релігії та літературі. Важливо також зазначити, що ті ісландці, які приєдналися до церкви та монастирів у цей час, не були змушені відмовлятися від мирських задовольень заради аскетичного життя в суворій побожності. Ісландські священники були позбавлені правила целібату. Вони не могли одружуватися згідно з церковним законом, але цей факт просто залишав двері відкритими для продовження вікової практики полігамії, або «мультіконкубінату». У більшості випадків старі звичаї просто перероджувалися в нових формах.

Епоха миру почала розпадатися в період громадянських конфліктів, що розпочалися приблизно в 1118 році. Старі звичаї ворожнечі, кровної помсти та подібні приклади почали відроджуватися, до них додалися елементи політичних змов та інтриг за участю іноземних держав та церковних установ. Хоча такі аспекти громадянської нестабільності тривали протягом століть, у 1262 році ситуація була різко обмежена силовим втручанням норвезького короля. Ера норвезького панування тривала до 1397

Danish domination, this period was nevertheless a sort of golden age of Icelandic culture and literature. It was at this time that the poems of the Poetic Edda were committed to parchment, when Snorri Sturluson wrote the Prose Edda (1222), and when most of the great sagas were compiled. It seems that Icelanders had become comfortable with their “National Catholicism,” which had allowed indigenous traditions to survive and native “saints” (some official, some not) to be revered.

The Protestant Reformation itself began with Martin Luther in Germany in 1517. It rapidly spread throughout northern Europe. It was there that secular authorities, the kings and princes, had long harbored cultural animosities toward the centuries-long domination of Rome. In 1536 the Reformation was officially accepted in Denmark. This meant that Iceland, as a possession of the Danish crown, was also destined to follow that course. Because Iceland continued to be isolated, and due to its intrinsic conservatism, the Reformation did not come easily to the island. There were two sources for the Reformation in Iceland: the foreign forces of the Dano-Norwegian crown and the domestic clerics who had become convinced of Luther’s doctrines. This often occurred when they were studying abroad in Denmark or Germany. One of the reasons the crowned heads of northern Europe found Protestantism so attractive is that it allowed the kings to nationalize—and, in effect, confiscate—the wealth and properties of the Catholic Church in their countries. On the other hand, resistance to the Reformation came mostly from the conservative populace and, of course, from the Catholic clergy still loyal to Rome. From 1536 to 1550 there existed what amounted to a low-intensity war in Iceland. The forces of Protestantism, which is to say the crown, finally won with the execution of Bishop Jón Árason in 1550. But this only marked the beginning of any real Reformation at the popular level. Certainly it would take a full century, until around 1650, before Protestantism

року, коли Норвегія перетворилась на Королівство Данію в рамках Кальмарської унії. Так розпочався тривалий період датського панування, який тривав століттями. У 1944 році, в період, коли нацистська окупація (1940-1945) змінила центр уваги датчан, Ісландія змогла знову встановити свою повну незалежність. Незважаючи на внутрішні конфлікти та іноземну експлуатацію, яких зазнали ісландці між кінцем Епохи миру та початком датського панування, цей період все ж був своєрідним золотим віком ісландської культури та літератури. Саме в цей час вірші «Поетичної Едди» були записані на пергаменті, Snorri Sturluson написав «Прозову Едду» (1222), а також було зібрано більшість великих саг. Здається, ісландці звикли до свого «національного католицизму», який дозволив зберегти корінні традиції і шанувати місцевих «святих» (деякі з них були офіційними, а деякі — ні).

Протестантська Реформація почалася з Мартіна Лютера в Німеччині в 1517 році. Вона швидко поширилася по всій Північній Європі. Саме там світська влада, королі та князі, давно підживлювали культурну ворожнечу до багатовікового панування Риму. У 1536 році Реформація була офіційно прийнята в Данії. Це означало, що Ісландія, як підвладна земля датської корони, також була приречена слідувати цьому курсу. Оскільки Ісландія продовжувала бути ізольованою і через свій внутрішній консерватизм, Реформація не прийшла на острів легко. Реформація в Ісландії мала два джерела: іноземні сили датсько-норвезької корони та вітчизняні священнослужителі, які перейняли вчення Лютера. Це часто траплялося, коли вони навчалися за кордоном, у Данії чи Німеччині. Однією з причин, чому короновані голови північної Європи вважали протестантизм таким привабливим, було те, що він дозволяв королям націоналізувати — а фактично конфіскувати — багатства та майно католицької церкви в їхніх країнах. З іншого боку, опір Реформації виходив переважно від консервативного населення і, звичайно, від католицького духовенства, яке залишалося вірним Риму. З 1536 по 1550 рік в

could be considered to have been fully accepted by the population at large. Catholicism itself was receding into the past.

It was within the cultural mixture of the heathen heritage and the recent Catholic past that the magic contained in various Icelandic *galdrabækur* was first practiced. But it was during this period of religious change—and, ultimately, of religious persecution—that the magical work was actually committed to parchment and paper.

This time of “popular Reformation” was marked by increasing economic exploitation and political domination by the Danes. In 1602, Denmark established a trade monopoly over the country, which meant that Icelandic merchants could no longer trade freely with other countries. The resulting period of economic hardship is one that is often reflected in the folktales of the time. Powerful Danish tradesmen and the Protestant churchmen (who were virtual agents of the Danish crown) ruthlessly exploited and oppressed the people. A full quarter of the tithe paid to the church and the fines imposed by the courts went directly to the king of Denmark. The laws of the country were also altered to impose the death penalty for moral crimes such as heresy and adultery. At first the charge of heresy was mainly aimed against those thought to practice Catholicism in secret, but the net would eventually be expanded to include “witchcraft.” As in other Protestant countries of the time, defendants who were convicted of such crimes had to forfeit some or all of their personal estate to the king. In certain areas this process led to the practice of industrial and entrepreneurial “witch hunting,” in which the estate of the executed witch would be divided three ways between the state, the judge, and the “witch finder.” Although similar procedures were established in Iceland, it must be said that the situation there never escalated to the level of genocidal executions such as took place in seventeenth-century Germany.

Throughout the 1600s Iceland spiraled downward into economic and political decay. But the age was not without its

Ісландії тривав локальний конфлікт. Сили протестантизму, тобто корона, врешті-решт перемогли, стративши єпископа Йона Арасона в 1550 році. Але це було лише початком справжньої Реформації на народному рівні. Звичайно, знадобилося ціле століття, аж до 1650 року, щоб протестантизм можна було вважати повністю прийнятим широкими масами населення. Католицизм відходив у минуле.

Саме в культурному поєднанні язичницької спадщини та нещодавнього католицького минулого вперше почали практикувати магію, що містилася в різних ісландських гальдрабекурах. Але саме в цей період релігійних змін — і, зрештою, релігійних переслідувань — магичні твори були фактично зафіксовані на пергаменті та папері. Цей період «народної Реформації» ознаменувався посиленням економічної експлуатації та політичного панування датчан. У 1602 році Данія встановила торговельну монополію над країною, що означало, що ісландські купці більше не могли вільно торгувати з іншими країнами. Результатом цього став період економічних труднощів, який часто відображається в народних казках того часу. Впливові датські купці та протестантські священики (які фактично були агентами датської корони) безжально експлуатували та гнобили народ. Чверть десятини, що сплачувалася церкві, та штрафи, накладені судами, надходили безпосередньо до короля Данії. Закони країни також були змінені, щоб запровадити смертну кару за моральні злочини, такі як ересь і перелюбство. Спочатку звинувачення в ересі було спрямовано головним чином проти тих, кого підозрювали в таємному сповіданні католицизму, але з часом це звинувачення було розширено і включило «чаклунство». Як і в інших протестантських країнах того часу, підсудні, засуджені за такі злочини, повинні були віддати королю частину або все своє особисте майно. У деяких районах цей процес призвів до практики промислового та підприємницького «полювання на відьом», в ході якого майно страченої відьми ділилося на три частини між державою, суддею та «мисливцем на відьом». Хоча подібні

benefits, for the scholarly humanism that developed throughout Scandinavia gave rise to a concerted effort by antiquarians to save the Icelandic literary heritage. However, like the economic wealth of the nation, its cultural treasures were also siphoned off to Copenhagen. Ironically, these antiquities were probably actually saved by the Danish scholars from the material ravages wreaked by Danish tradesmen. Many manuscripts that remained uncollected were in fact eaten by starving Icelanders, or, for want of other materials, were used to make shoes or clothing! In the decades following Iceland's independence in 1944, most of the important manuscripts that had been preserved in Denmark were repatriated back to the island.

History of Magic in Iceland

There is an unusually large amount of information about many aspects of the practice of magic by the Icelanders that amounts to much more than any other non-Greco-Roman European people. The Icelanders left behind a clear record of their magical beliefs and practices and have also given us some clear ideas about the contexts in which this magic was practiced. Not only do we have original pagan sources (in the Poetic Edda and skaldic poetry) but also some clear reflections of pre-Christian practices set down in saga literature. The sagas are prose works of literature. Written down for the most part between 1120 and 1400, these semi-historical tales usually reflect events and beliefs of the Viking Age (about 800–1100).

THE PRE-CHRISTIAN AGE

Icelandic sagas sometimes feature the working of magic and give us vivid pictures of the lives of several magicians. The most famous of these is Egil's Saga. This is essentially a biography of Egill Skallagrímsson (910-990), an Icelandic skaldic poet, runic magician, and follower of the god Óðinn. From later periods we have the rare finds of actual manuals of magic. Along with runic inscriptions, legal records, and other documents, these works provide

процедури були встановлені в Ісландії, слід зазначити, що ситуація там ніколи не досягала рівня геноцидних страт, як це відбувалося в Німеччині XVII століття.

Протягом 1600-х років Ісландія занурилася в економічний і політичний занепад. Але ця епоха мала і свої переваги, адже науковий гуманізм, що розвивався в Скандинавії, сприяв об'єднанню зусиль антикварів для збереження літературної спадщини Ісландії. Однак, як і економічне багатство нації, її культурні скарби також були вивезені до Копенгагена. За іронією долі, ці старожитності, ймовірно, були врятовані датськими вченими від матеріальних руйнувань, спричинених датськими торговцями. Багато манускриптів, які залишилися незібраними, були фактично з'їдені голодними ісландцями або, через брак інших матеріалів, були використані для виготовлення взуття чи одягу! У наступні десятиліття після проголошення незалежності Ісландії в 1944 році більшість важливих рукописів, що зберігалися в Данії, були повернуті на острів.

Історія магії в Ісландії

Існує надзвичайно велика кількість інформації про багато аспектів практики магії ісландцями, яка набагато перевищує інформацію про будь-який інший негреко-римський європейський народ. Ісландці залишили після себе чіткі записи про свої магичні вірування та практики, а також дали нам чітке уявлення про контекст, в якому ця магія практикувалася. Ми маємо не тільки оригінальні язичницькі джерела (у «Поетичній Едді» та скальдичній поезії), але й деякі чіткі відображення дохристиянських практик, зафіксованих у скальдичній літературі. Саги — це прозові літературні твори. Ці напівісторичні оповіді, написані здебільшого між 1120 і 1400 роками, зазвичай відображають події та вірування епохи вікінгів (близько 800–1100 років).

correlations to the “literary” material and fill in some of the gaps left by the sagas and poems.

As with other aspects of Icelandic history, the earliest phases can be divided into the pre-Christian and Catholic periods. The later Reformation or Protestant period changed the picture considerably. It was during the Protestant Age that most of the books of magic were created, but in order to make any headway in comprehending the magical worldview of these magicians it is also necessary to understand the cosmos of the Germanic heathen past.

As should be clear from the previous discussion of the history and character of the church during the Catholic period, the mixture of pagan and Christian elements prevalent in Icelandic culture shows how and why we are able to use documents actually written down in the Catholic period as somewhat reliable sources for the heathen practice of magic. As far as magic is concerned, this was really more an age of synthesis than a radical departure from the past, and the same holds true for other aspects of the older culture. The accounts we have make it clear that in the later pagan age there seem to have been two kinds of magic being practiced: *galdr* (Modern Icelandic spelling: *galdur*) and *seiðr* (Modern Icelandic spelling: *seiður*). These appear to have taken on some moral connotations—the *galdr* form being more “honorable” and the *seiðr* form often considered “shameful” or “womanish”—although originally there were probably only certain technical (and perhaps social) distinctions between the two. The Old Norse word *galdr* is derived from the verb *gala*, “to crow, chant,” and is therefore marked by the use of the incantational formula that is spoken or sung, and perhaps also carved in runes. The original meaning of *seiðr* may also have something to do with vocal performance (i.e., singing or chanting), although the exact original meaning of the word remains unclear. It is derived from the verb *síða*, “to enchant.” One thing is certain, however: contrary to the claims of some modern authors, the word has nothing to do with “boiling” or

ДОХРИСТИЯНСЬКА ДОБА

Ісландські саги іноді описують чаклунські дії і дають нам яскраві картини життя кількох чаклунів. Найвідомішою з них є «Сага про Егіля». Це, по суті, біографія Егіля Скаллагрімссона (910-990), ісландського скальдичного поета, рунічного чаклуна і послідовника бога Одіна. З пізніших періодів у нас є рідкісні знахідки справжніх посібників з магії. Разом із рунічними написами, юридичними та іншими документами, ці твори надають кореляції з «літературним» матеріалом і заповнюють деякі прогалини, які залишили саги та вірші.

Як і інші аспекти історії Ісландії, найбільш ранні етапи можна розділити на дохристиянський і католицький періоди. Пізніша Реформація або протестантський період значно змінили ситуацію. Саме в протестантську епоху було створено більшість книг з магії, але для того, щоб досягти прогресу в розумінні магічного світогляду цих магів, необхідно також розуміти космос германського язичницького минулого.

Як має бути зрозуміло з попереднього обговорення історії та характеру церкви під час католицького періоду, поєднання язичницьких і християнських елементів, що переважають в ісландській культурі, показує, як і чому ми можемо використовувати документи, фактично написані в католицький період, як досить надійні джерела про язичницьку практику магії.

Що стосується магії, то це був скоріше вік синтезу, ніж радикального відходу від минулого, і те саме можна сказати про інші аспекти стародавньої культури. З наявних нам свідчень випливає, що в пізній язичницькій епосі, судячи з усього, практикувалися два види магії: гальдр (сучасне ісландське написання: *galdur*) і сейдр (сучасне ісландське написання: *seiður*). Вони, здається, набули певного морального забарвлення — практика гальдру вважалася більш «почесною», а практика сейдру часто вважалася «ганебною» або «жіночною», хоча спочатку між

“seething.” There are clear procedural and psychological distinctions between these two magical techniques.

The practice of *galdr* is more analytical, conscious, willed, and ego oriented, whereas *seiðr* is more intuitive and synthetic. Typical of the *galdr* technique is the assumption of a “magical persona,” or alter ego, for working the will. In *seiðr*, by contrast, a trance state is induced in which ego-consciousness is temporarily obliterated. It has also sometimes been said that *seiðr* is closer to what is commonly thought of as “shamanic” practice. It should also be pointed out that although these are two real tendencies in Icelandic pagan magic, the moral distinction appears to be a later development. Óðinn is called the “father” of *galdr* (ON *Galdraföðr*) and its natural master, but it is also reported that he learned the arts of *seiðr* from the Vanic goddess Freyja. One traditional field of Germanic magic from which the *galdr* of our texts inherits many of its methods is that of “rune magic.” The runes (Ice. *rúnar* or *rúnir*) form a writing system used by the Germanic peoples from perhaps as early as 200 BCE. The use of runes survived into the early nineteenth century in some remote areas of Scandinavia. Such runes, or rune staves (Ice. *rúnstafir*) as they were often called, were at first used for non-profane purposes. By around 1000 CE they began to be used increasingly for ordinary communication. The word *rún* in Icelandic signifies not only one of the “staves,” or signs, used in writing, but also the idea of a “mystery,” “secret,” or “body of secret lore.” This idea of “secret lore”—which in fact reflects the original sense of the word *rún*—was then transferred to the phonetic signs (writing) that made communication over time and space possible.

Just before the inception of the Viking Age, the last pagan recodification of the runes took place. It was out of this time period that many of the pre-Christian aspects of magical practice found in the historical books of Icelandic magic seem to have grown. As in earlier times, each rune had a name as well as its phonetic value (usually corresponding to the first sound in its name). There were

ними, ймовірно, були лише певні технічні (і, можливо, соціальні) відмінності. Старонорвезьке слово *гальдр* походить від дієслова *гала*, «співати, наспівувати», і тому характеризується використанням заклиальної формули, яка промовляється або співається, а можливо, також викарбовується рунами. Первісне значення слова *сейдр* також може мати щось спільне з вокальним виконанням (тобто співом або співучою молитвою), хоча точне первісне значення цього слова залишається незрозумілим. Воно походить від дієслова *сіда*, «зачаровувати». Однак одне можна сказати напевно: всупереч твердженням деяких сучасних авторів, це слово не має нічого спільного з «кипінням» або «бурлінням».

Існують чіткі процедурні та психологічні відмінності між цими двома магичними техніками. Практика *гальдра* є більш аналітичною, свідомою, вольовою та орієнтованою на его, тоді як *сейдр* є більш інтуїтивним та синтетичним. Типовим для техніки *гальдра* є прийняття «магічної особистості» або альтер-его для реалізації волі. На відміну від цього, *сейдр* викликає стан трансу, в якому свідомість его тимчасово зникає. Іноді також кажуть, що *сейдр* ближчий до того, що зазвичай вважається «шаманською» практикою. Слід також зазначити, що хоча це дві реальні тенденції в ісландській язичницькій магії, моральна різниця, здається, розвивалась пізніше. Одні називають «батьком» *гальдра* (стар. сканд. *Galdraföðr*) і його справжнім майстром, але також повідомляється, що він навчився мистецтву *сейдра* від ванічної богині Фрейї. Однією з традиційних галузей германської магії, від якої *гальдр* наших текстів успадкував багато своїх методів, є «рунічна магія». Руни (ісланд. *rúnar* або *rúnir*) утворюють систему письма, яку германські народи використовували, можливо, вже з 200 року до н. е. Використання рун збереглося до початку XIX століття в деяких віддалених районах Скандинавії. Такі руни, або рунічні стави (ісл. *rúnstafir*), як їх часто називали, спочатку використовувалися для нерелігійних цілей. Близько 1000 року н.е. їх почали все частіше використовувати для звичайного спілкування.

also interpretative poetic stanzas connected to each rune. These are of great interest to us as they were recorded in Iceland and Norway in the 1400s and 1500s, a time period that is actually quite close to when our earliest texts of galdor magic were composed. We can be fairly certain, therefore, that the galdramenn (magicians) had some detailed knowledge of the esoteric lore of pagan runology. Many of them were certainly literate in runes. The system of the Viking Age runes, as it would have been known to the Icelanders, is shown in table 2.

Several things can be learned directly from this table about the significance of what we encounter in the spells discovered in historical books of magic. The number 16 is often found underlying the composition of the stave forms in the spells. Most often these are not actual rune staves; rather they tend to be stylized magical letters or abstract symbols. However, they do reflect the formulaic significance of the number 16, which is the total number of runes in the Viking Age rune row. Additionally, the rune names occur in the spells themselves, where they apparently signify the corresponding runes. Certain rune names, such as hagall (hail), also show up in the technical names of the special “magical signs” (Ice. galdrastafir) themselves.

In pre-Christian times rune magicians were usually well-known and honored members of society. In the Northern tradition, runelore had been the preserve of members of an established social order interested in intellectual or spiritual pursuits. Most commonly these men were followers of the god Óðinn, the Germanic god of magic, ecstasy, poetry, and death.

Historically, men were more often engaged in rune magic than were women—a social phenomenon that is reflected in the later statistics concerning witchcraft trials in Iceland. These statistics show that men were more likely to be accused of practicing witchcraft than were women.

Слово руна в ісландській мові означає не тільки одну з «символів» або знаків, що використовуються в писемності, але й поняття «таємниця», «секрет» або «сукупність таємних знань». Це поняття «таємних знань», яке фактично відображає первісне значення слова руна, було потім перенесено на фонетичні знаки (письмо), що зробили можливим спілкування між часами та простором.

Незадовго до початку епохи вікінгів відбулася остання язичницька рекодифікація рун. Саме з цього періоду, як видається, вирости багато дохристиянських аспектів магічної практики, що зустрічаються в історичних книгах ісландської магії. Як і в давні часи, кожна руна мала ім'я, а також фонетичне значення (зазвичай відповідало першому звуку в її імені). Із кожною руною також були пов'язані інтерпретаційні поетичні строфи. Вони представляють для нас великий інтерес, оскільки були записані в Ісландії та Норвегії в 1400-х і 1500-х роках, тобто в період, який фактично досить близький до часу, коли були складені наші найдавніші тексти про магію гальдор. Тому ми можемо бути досить впевнені, що гальдраменни (чарівники) мали детальне розуміння про езотеричні знання язичницької рунології. Багато з них, безсумнівно, були грамотними в рунах.

Система рун епохи вікінгів, якою її знали ісландці, наведена в таблиці 2. З цієї таблиці можна безпосередньо дізнатися кілька речей про значення того, що ми зустрічаємо в закляттях, виявлених в історичних книгах магії. Число 16 часто зустрічається в основі композиції форм ставів у заклинаннях. Найчастіше це не справжні руни, а скоріше стилізовані магічні літери або абстрактні символи. Однак вони відображають формульне значення числа 16, яке є загальною кількістю рун у руничному ряді епохи вікінгів. Крім того, імена рун зустрічаються в самих закляттях, де вони, очевидно, позначають відповідні руни. Деякі назви рун, такі як hagall (слава), також зустрічаються в технічних назвах спеціальних «магічних знаків» (ісл. galdrastafir).

In pagan times the technique of rune magic consisted of three main procedural steps, as follows:

1. carving the staves into an object
2. coloring with blood (or dye)
3. speaking a vocal formula over the staves to load them with magical power

The basic components of this direct technique, which is not dependent on any intervention by gods or demons, will later be continued in the historical *galdrabækur*. This direct mode of operation clearly shows the continuation of a practice from early Germanic times right up to the modern age. It must also be noted that the technique is generally thought to have to be performed by a qualified rune magician. This is true of most traditional forms of magic.

Old Icelandic literature contains some examples of this kind of magic. One of the most interesting examples is found in the Poetic Edda in the poem called, alternately, “*För Skírnis*” or the “*Skírnismál*” (st. 36). This poem dates from the early tenth century. In it the messenger of the god Freyr, who is named Skírnir, is trying to force the beautiful giantess to love his lord, Freyr. Skírnir threatens her with a curse.

Þurs ríst ek þér
ok þría staffi
ergi ok æði
ok óþola;
svá ek þat af ríst
sem ek þat á reist,

У дохристиянські часи рунічні маги зазвичай були відомими і шанованими членами суспільства. У північній традиції рунічна магія була прерогативою членів усталеного соціального порядку, зацікавлених в інтелектуальних або духовних пошуках. Найчастіше ці чоловіки були послідовниками бога Одіна, германського бога магії, захоплення, поезії та смерті.

Історично чоловіки частіше займалися рунічною магією, ніж жінки — це соціальне явище відображено в пізніших статистичних даних щодо судових процесів над чаклунами в Ісландії. Ці статистичні дані показують, що чоловіки частіше звинувачувалися в чаклунстві, ніж жінки.

У язичницькі часи техніка рунічної магії складалася з трьох основних процедурних етапів, а саме:

1. викарбування рун на предметі
2. забарвлення кров'ю (або барвником)
3. промовляння голосової формули над рунами, щоб наділити їх магичною силою

Основні компоненти цієї прямої техніки, яка не залежить від будь-якого втручання богів або демонів, пізніше будуть продовжені в історичному галдрабекурі. Цей прямий спосіб дії чітко показує продовження практики від ранньогерманських часів аж до сучасності. Слід також зазначити, що, як правило, вважається, що ця техніка повинна виконуватися кваліфікованим рунічним магом. Це справедливо для більшості традиційних форм магії.

Староісландська література містить кілька прикладів такого роду магії. Один з найцікавіших прикладів можна знайти в «Поетичній Едді» у вірші під назвою «*För Skírnis*» або «*Skírnismál*» (ст. 36). Цей вірш датується початком X століття. У ньому посланець бога Фрейра, якого звать Скірнір, намагається змусити

ef gøraz þarfar þess.

A thurs-rune I carve for you,
and three staves (they are)—
wantonness and frenzy
and torment;
I shall scrape it off
as I scratched it on,
if it becomes necessary.

The basic stance of the rune magician that we see here, as well as the technical aspects such as the enumeration of the staves and the actual style of the incantation, will be likewise found in the practical workings that appear centuries later in Icelandic books of magic. One other famous example that clearly shows rune-magic techniques is found in Egil's Saga (ch. 44). Here we see Egill detecting poison that had been put in his drinking horn: Egill drew out his knife and stabbed the palm of his hand. He took the horn, carved runes on it, and rubbed blood on them. He said:

I carve a rune on the horn
I redden the spell in blood
these words I choose for the horn . . .

The horn burst asunder, and the drink went down into the straw.

In addition to rune magic, and sometimes combined with it, we find workings used in pre-Christian times that make use of certain magically potent natural substances. In fact there was a whole magical classification system of sacred woods only partially reflected

прекрасну велетку полюбити свого господаря, Фрейра. Скірнір погрожує їй прокляттям.

Þurs ríst ek þér
ok þrjá stafi
ergi ok æði
ok óþola;
svá ek þat af ríst
sem ek þat á reist,
ef gøraz þarfar þess.

Я вирізаю для тебе руну турс,
і три стави (вони) —
розпуста і безумство
і муки;
я знищу її,
так само, як і викарбував,
якщо це буде необхідно.

Основна позиція мага-рунолога, яку ми бачимо тут, а також технічні аспекти, такі як перелік значень ставів і фактичний стиль заклинання, також зустрічаються в практичних роботах, що з'являються століттями пізніше в ісландських книгах про магію. Інший відомий приклад, який чітко демонструє техніки руномагії, можна знайти в «Сазі про Егіля» (гл. 44). Тут ми бачимо, як Егілл виявляє отруту, яку підсипали в його ріг для пиття: Егілл дістав ніж і встромив його собі в долоню. Він взяв ріг, викарбував на ньому руни і намастив їх кров'ю. Він сказав:

in the galdrabækur. It appears that woods of various trees played a special part in Germanic magical technology as well as its mythology. The cosmos is said to be formed around the framework of a tree called Yggdrasill. In the “Völuspá” (sts. 17–18) humankind is shown to have been shaped by a threefold hypostasis of Óðinn-Hœnir-Lóðurr from trees: the man from ash and the woman from elm.

Blood is another substance of extreme importance. Runes were often reddened with it, and it was generally known to have intrinsic magical powers, especially when the blood was that of the magician himself. In many pre-Christian sacrificial rites the blood of the animal was sprinkled onto the altar, temple walls, and even the gathered worshippers. Everything was thought to be hallowed by this contact. Actually, the etymology of the English verb “to bless” reflects this heathen practice. The word is derived from the Proto-Germanic form blōðisōjan (“to hallow with blood” from PGmc. blōðam, “blood”).

Herbal substances were also widely used in pre-Christian magical practice. Some of the most powerful of these were species of leek (Ice. laukur), the name of which commonly occurs as a magical runic formula even as early as 450 CE. Several herbs also bear the names of Norse gods or goddesses; for example, Icelandic Frigg jargras (“Frigg’s herb”) and Baldursbrá (“Baldur’s brow”).

CATHOLIC PERIOD

As will be remembered from our discussion of the politico-religious history of Iceland, a peculiar kind of Catholic Church existed in Iceland from 1000 to the middle of the 1500s. In all facets of life this represented a period of religious syncretism in which elements of the ancient native heritage and the new foreign religion were being blended together. This is the period just prior to the time when the Icelandic books of magic began to be composed. Pagan elements would naturally tend to be diminished over time,

Я викарбовую руну на розі

Я омиваю закляття кров'ю

ці слова я обираю для рогу...

Ріг роздробився, і напій вилився на солому.

На додаток до магії рун, а іноді в поєднанні з нею, ми знаходимо засоби, що використовувалися в дохристиянські часи, які застосовують певні магічно заряджені природні речовини. Насправді існувала ціла магічна система класифікації священних дерев, яка лише частково відображена в цьому гальдрабекурі. Здається, що різна деревина відігравала особливу роль у германській магічній технології, а також у її міфології. Кажуть, що космос сформований навколо каркаса дерева під назвою Ігдрасіль. У «Пророцтві Вішунки» (ст. 17–18) показано, що людство було сформоване трьома іпостасями Одіна-Геніра-Лодура з дерев: чоловік з ясена, а жінка з в'язу.

Кров є ще однією речовиною надзвичайної важливості. Руни часто забарвлювали нею, і загально визнано, що вона мала внутрішню магічну силу, особливо якщо це була кров самого мага. У багатьох дохристиянських жертвоприношеннях кров тварини кропили на вітвар, стіни храму і навіть на зібраних віруючих. Вважалося, що все, до чого торкалася кров, ставало освяченим. Насправді, етимологія англійського дієслова «to bless» (благословляти) відображає цю язичницьку практику. Слово походить від протогерманської форми blōðisōjan («освячувати кров'ю» від Протогерм. blōðam, «кров»).

Рослинні речовини також широко використовувалися в дохристиянській магічній практиці. Одними з найпотужніших з них були види цибулі-порею (ісл. laukur), назва якої часто зустрічається як магічна рунічна формула ще в 450 році н. е. Деякі трави також

both as new material was introduced and as knowledge of the technical aspects of the pagan tradition began to fade through neglect and lack of old established support. Nevertheless, the old material and techniques continued in a real way for many generations. In many respects, however, this is a “dark age” for our knowledge of the actual practice of magic in Iceland. This is because the works composed at this time tended to depict earlier Viking Age practices, and we have no actual *galdrabækur* from the period itself. There are a number of runic inscriptions from Scandinavia that help fill in the gap in our knowledge of the time; for example, the magical formulas found in Scandinavia from this period, which make use of (often defective) Latin formulas executed in the runic alphabet. This shows the blending of the Christian and pre-Christian cultures. The fact that the Latin is often riddled with grammatical errors demonstrates that these inscriptions were probably executed by laymen or young students. However, a few inscriptions are grammatically flawless, which shows that some members of the well-educated clergy also indulged in these arts. On the one hand, the fact that the formula is in Latin demonstrates the mythic dominance of Christian symbolism in the magician’s world, but the fact that the inscription is executed in runes also shows that the old runic symbolism provided something to the inscription that the Latin alphabet was thought to lack.

A medieval rune stick found in Bergen reads: *Maria perperit Christum, Elisabeth perperit Iohannem Baptistam. In illarum veneratione sis absoluta! Exi, incolea! Dominus te vocat ad lucem!*

“Mary gave birth to Christ, Elizabeth gave birth to John the Baptist; in their veneration be absolved. Come out child, with hair! The Lord calls you to light!”

This is a Christian magical formula to allow for easy childbirth. It was believed that a child born with hair would be healthy. Based on what we see in later material, it is possible to speculate that many features of the pagan tradition were kept alive

носять імена норвезьких богів або богинь; наприклад, ісландська *Frigg jargras* («трава Фрігг») і *Baldursbrá* («брова Балдура»).

КАТОЛИЦЬКИЙ ПЕРІОД

Як ми пам'ятаємо з нашого обговорення політико-релігійної історії Ісландії, з 1000 до середини 1500-х років в Ісландії існувала своєрідна католицька церква. У всіх аспектах життя це був період релігійного синкретизму, в якому елементи стародавньої рідної спадщини та нової іноземної релігії змішувалися між собою. Це період безпосередньо перед тим, як почали складатися ісландські книги магії. Язичницькі елементи, природно, з часом мали тенденцію до зникнення, як через появу нового матеріалу, так і через те, що знання про технічні аспекти язичницької традиції почали зникати через нехтування та відсутність старої усталеної підтримки. Проте старий матеріал і техніки продовжували існувати протягом багатьох поколінь. Однак у багатьох відношеннях це «темний вік» для наших знань про фактичну практику магії в Ісландії. Це пов'язано з тим, що твори, складені в цей час, як правило, зображували практики більш раннього вікінгського періоду, і ми не маємо фактичних *galdrabækur* з того періоду. Існує ряд рунічних написів зі Скандинавії, які допомагають заповнити прогалини в наших знаннях про той час; наприклад, магичні формули, знайдені в Скандинавії з цього періоду, в яких використовуються (часто неповні) латинські формули, виконані рунічним алфавітом. Це свідчить про злиття християнської та дохристиянської культур. Той факт, що латинська мова часто рясніє граматичними помилками, свідчить про те, що ці написи, ймовірно, були виконані мирянами або молодими студентами. Однак деякі написи є граматично бездоганними, що свідчить про те, що деякі члени добре освіченого духовенства також захоплювалися цими мистецтвами. З одного боку, той факт, що формула написана латиною, свідчить про міфічне домінування християнської символіки у світі магів, але той факт, що напис виконаний рунами,

for a long time but that eventually these were blended together with elements from the Christian medieval tradition that had come to the North during the long Christianization process. It must, however, be understood that practicing magic in the first place was considered by orthodox Christian dogmas to be heretical and even diabolical in and of itself. This may explain why there appears to have been an active, explicit merger between the old gods and the demons of hell, and even why demonic entities can appear in spells next to apparently orthodox religious figures such as Raphael or the Savior.

Christian influence on the tradition was most clearly seen in new elements introduced into the formulas. These include personalities from Judeo-Christian mythology such as Solomon, Jesus, and Mary. In addition to these figures, certain formulas were also incorporated during this period: the invocation of the Trinity, (Latin) formulas of benediction peculiar to the Catholic Church, the "Our Father" in Latin, and so on. Other elements, such as Judeo-Gnostic formulas (for example, Jehovah Sebaoth [Yahweh Tzabaoth], Tetragrammaton), must have come directly from magical books imported from the Continent. With regard to the actual methods of working magic, there was a shift in emphasis to the prayer formula in which the magician bids for the intercession of some supernatural entity on his behalf.

Although this was known to some extent in the pre-Christian age, it had limited application. However, this form predominates as a mode of operation in the Judeo-Christian tradition. We only have indirect information about magicians and magic of this period. Many texts were composed in this period, but they mostly harked back to the Heathen Age when magic came into play. Later folktales, for the most part collected in the 1700s and 1800s, report on one famous magician of this early age: Sæmundur Sigfússon the Wise (1056–1133). He was the goði (priest-chieftain) of Oddi. He is reputed to have been the most learned man of his time, but all of his writings are now lost. His fame was such even into modern times that

також показує, що стара рунічна символіка додавала напису чогось, чого, як вважалося, бракувало латинській абетці.

На середньовічній рунічній палиці, знайденої в Бергені, написано: *Maria perperit Christum, Elisabeth perperit Iohannem Baptistam. In illarum veneratione sis absoluta! Exi, incolea! Dominus te vocat ad lucem!*

«Марія народила Христа, Єлизавета народила Іоанна Хрестителя; в їхньому поклонінні будьте прощені. Виходь, дитино, з волоссям! Господь кличе тебе до світла!»

Це християнська магічна формула, що сприяє легким пологам. Вважалося, що дитина, яка народилася з волоссям, буде здоровою. На основі того, що ми бачимо в пізніших матеріалах, можна припустити, що багато рис язичницької традиції зберігалися протягом тривалого часу, але зрештою вони змішалися з елементами християнської середньовічної традиції, яка прийшла на Північ під час тривалого процесу християнізації. Однак слід розуміти, що заняття магією в першу чергу вважалося ортодоксальними християнськими догмами еретичним і навіть диявольським. Це може пояснити, чому, здається, відбулося активне, явне злиття старих богів і демонів пекла, і навіть чому демонічні сутності можуть з'являтися в заклинаннях поруч із, здавалося б, ортодоксальними релігійними постатями, такими як Рафаїл або Христос Спаситель.

Християнський вплив на традицію найяскравіше проявився у нових елементах, введених у формули. До них належать особистості з юдео-християнської міфології, такі як Соломон, Ісус і Марія. Окрім цих постатей, у цей період були також включені певні формули: заклик до Трійці, (латинські) формули благословення, властиві католицькій церкві, «Отче наш» латиною тощо. Інші елементи, такі як юдео-гностичні формули (наприклад, Єгова Себаот [Яхве Цабаот], Тетраграматон), мабуть, походили безпосередньо з магічних книг, завезених з континенту. Що

the collection of poetry that came to be known as the Poetic Edda (or Elder Edda) was originally ascribed to him and called the Sæmundar Edda. Furthermore, he was said to have acquired a great deal of magical knowledge as a captive of the “Black School of Satan.” This legend most likely stems from the fact that he was one of the first Icelanders to study Latin and theology on the Continent. Despite the supposed origin of his magical knowledge, Sæmundur had the reputation of being a “good” magician. The designation of “white” or “black” magic that the historical magicians acquired was due more to literary stereotyping and regional conflicts than to any historical or practical facts. Sæmundur’s sister Halla also “practiced the old heathen lore,” as one text describing her puts it, although the writer feels obliged to add that she was “nevertheless . . . a very religious woman.”

PROTESTANT PERIOD

When Protestantism was introduced in Iceland beginning in about 1536, a radical new situation came into being. As learning decreased in quality for a time and persecutions of magic increased in intensity, elements of Icelandic magic already in place began to be increasingly admixed with elements from previously rejected paganism. The result of this was that the new Protestant establishment in some cases equated elements of Catholic practice with pagan lore.

As the Catholic period drew to a close, there lived two contemporary Icelandic magicians with very different reputations. One was Gottskálf Niklásson the Cruel (bishop of Hólar from 1497 to 1520), who had a reputation as an “evil” magician. He was said to be the compiler of the fabled Rauðskinna book of magic (further discussed in chapter 7). Gottskálf is otherwise well known in Icelandic history as a ruthless political schemer who conspired against secular political figures for his own benefit. This bad reputation is probably the real source of his image in the folk

стосується власне методів чаклунства, то акцент перейшов на молитви, в яких чаклун просить про покровительство якоїсь надприродної сутності. Хоча це було відомо в певній мірі ще в дохристиянську епоху, воно мало обмежене застосування. Однак ця форма переважає як спосіб дії в іудео-християнській традиції. Ми маємо лише непряму інформацію про магів і магію цього періоду. У цей період було написано багато текстів, але вони здебільшого поверталися до язичницької епохи, коли магія почала застосовуватися. Пізніші народні казки, здебільшого зібрані в 1700-х і 1800-х роках, розповідають про одного відомого мага цієї ранньої епохи: Семмундура Сігфуссона Мудрого (1056–1133). Він був годі (жерцем-вождем) Одді. Він вважався найосвіченішою людиною свого часу, але всі його твори зараз втрачені. Його слава була такою великою навіть у сучасні часи, що збірка поезій, яка стала відомою як «Поетична Едда» (або «Старша Едда»), спочатку приписувалася йому і називалася «Едда Семундара». Крім того, кажуть, що він набув величезних магічних знань, перебуваючи в полоні «Чорної школи Сатани». Ця легенда, найімовірніше, походить від того, що він був одним із перших ісландців, які вивчали латину і теологію на континенті. Незважаючи на передбачуване походження його магічних знань, Семмундур мав репутацію «доброго» мага. Позначення «біла» або «чорна» магія, яке отримали історичні маги, було пов'язане більше з літературними стереотипами та регіональними конфліктами, ніж з будь-якими історичними або практичними фактами. Сестра Семмундура, Халла, також «практикувала старі язичницькі знання», як описує її один з текстів, хоча автор відчуває необхідність додати, що вона «проте була дуже релігійною жінкою».

ПРОТЕСТАНТСЬКИЙ ПЕРІОД

Коли протестантизм був введений в Ісландії приблизно в 1536 році, виникла радикально нова ситуація. У міру того як якість освіти на деякий час знизилася, а переслідування магії посилювалися,

tradition. An approximate contemporary of Gottskálk was Hálfðanur Narfason (died 1568), vicar of Fell in Gottskálk's diocese of Hólar. Little is known of Hálfðanur's life, but there is a rich body of folktales concerning him. He appears as the legendary "white" counterpoint to the "black" bishop, Gottskálk. Hálfðanur and Gottskálk stand at the gateway of transition between the Catholic and Reformation Ages in the history of Icelandic magic. Much later on in the Protestant period we again meet with a pair of strongly contrasted magicians: Eiríkur and Galdra-Loftur (Loftur the Magician). Eiríkur was a quiet and pious vicar who lived from 1637 to 1716. He is little known in history but shares with Sæmundur the reputation of being a practitioner of good magic, wholly derived from godly sources. This reputation was maintained despite the fact that he was not above practicing the most dreaded arts, such as necromancy, for "pedagogical purposes." Here I refer to one of the most telling anecdotes in the history of Icelandic magic—one that emphasizes the character, courage, and level of humor necessary to practice magic. This passage about Eiríkur testing two different boys who wanted to learn magic from him is translated in chapter 7. This episode might be compared with part of the story about Galdra-Loftur in which he is supposed to have committed one of his most depraved acts—raising the draugur (ghost) of Bishop Gottskálk in an effort to take from his ghost the famous "black book," Rauðskinna, which had been buried with him. Not much is known of the historical Loftur other than that he was a scholar at the school of Hólar and he died in 1722. Galdra-Loftur is generally regarded as a kind of Icelandic Faust whose major "sin" lies in his insatiable desire for more knowledge and power. A translation of a passage from this folktale is presented in chapter 7 of this book as well. As a result of Iceland's unique church organization during the Catholic period, together with the general isolation of the country from Continental affairs, the practice of magic was not officially persecuted or prosecuted during that time. The Inquisition became active on the Continent following Pope Innocent III's bull of 1199. This papal bull was primarily directed

елементи ісландської магії, що вже існували, почали все більше змішуватися з елементами раніше відкинутого язичництва. В результаті цього нова протестантська влада в деяких випадках прирівнювала елементи католицької практики до язичницьких вірувань.

Коли католицький період добігав кінця, в Ісландії жили два сучасні чарівники з дуже різною репутацією. Одним з них був Готскалк Ніклассон Жорстокий (єпископ Голара з 1497 по 1520 рік), який мав репутацію «злого» мага. Кажуть, що він був укладачем легендарної книги магії «Раудскінна» (більш детально про неї йдеться в розділі 7). Готскалк також добре відомий в ісландській історії як безжалісний політичний інтриган, який змовився проти світських політичних діячів для власної вигоди. Ця погана репутація, ймовірно, є справжнім джерелом його образу в народній традиції. Приблизним послідовником Готскалка був Гальфданур Нарфасон (помер 1568 р.), вікарій Фелла в єпархії Готскалка в Голарі. Про життя Гальфданура відомо небагато, але існує багатий фольклорний матеріал, присвячений йому. Він постає як легендарний «білий» контраст до «чорного» єпископа Готскалка. Гальфданур і Готскалк стоять на порозі переходу від католицької епохи до епохи Реформації в історії ісландської магії. Набагато пізніше, в протестантський період, ми знову зустрічаємося з парою сильно контрастних чарівників: Ейрікуром і Гальдра-Лофтуром (Лофтур-чарівник). Ейрікур був тихим і побожним вікарієм, який жив з 1637 по 1716 рік. Він мало відомий в історії, але поділяє з Семмундуром репутацію практикуючого добру магії, повністю похідну від божественних джерел. Ця репутація збереглася, незважаючи на те, що він не бридував практикувати найстрашніші мистецтва, такі як некромантия, в «педагогічних цілях». Тут я маю на увазі одну з найпоказовіших анекдотів в історії ісландської магії, яка підкреслює характер, мужність і рівень гумору, необхідні для заняття магією. Цей уривок про те, як Ейрікур випробовував двох різних хлопчиків, які хотіли навчитися магії у нього, перекладено в

against what were believed to be organized heretics. Over time its authority widened to include sorcery, even when heresy was not involved, as was made clear in a bull by Pope Nicholas V in 1451. But even this failed to penetrate the dark mists of Thule. This phenomenon is probably in large part due to the fact that in Iceland it was clergymen themselves who were most actively engaged in sorcery!

Later on Protestants on the Continent were no less severe in dealing with witchcraft than the Catholic Inquisition had been, and in many cases they were more devastating since their focus on individuals and small groups tended to lead to indiscriminate persecutions. It was under the cover of the Reformation that real witchcraft persecutions came to Iceland. These persecutions never reached the genocidal levels known on the Continent, and especially in Germany, where hundreds of thousands were executed, but they are still historically significant for the small country of Iceland. Some of the moral attitudes demonstrated by Icelanders toward magic being either good or evil may also go back to pagan sentiments. It would be a great mistake and error to assume that in pre-Christian times there was no such thing as “evil magic.” Many of the spells of Óðinn reflected in the “Hávamál” are directed against evil sorcerers or witches. Clearly in pagan times the good was judged to be that which promoted the general welfare and defended humans, productive animals, crops, and so on. Evil was thought to be that which was destructive of good things or detrimental to the general welfare of the people, animals, or life in general. In Christian times, by contrast, the “good” was judged to be that which promoted the interests and dogmas of the church, and evil was anything set against these.

The morality of the Icelandic magician was generally that of the pagan past, with little regard for the sources of the symbolism used. The earliest trial for witchcraft in Iceland is recorded in 1554; the last such trial is recorded at the Althing of 1720. It must be said

розділі 7. Цей епізод можна порівняти з частиною історії про Гальдра-Лофттура, в якій він, як вважається, вчинив один зі своїх найрозпусніших вчинів — воскресив драугра (привида) єпископа Готскалка, намагаючись забрати у нього знамениту «чорну книгу» Раудскінну, яка була похована разом з ним. Про історичного Лофттура відомо небагато, крім того, що він був вченим у школі Голара і помер у 1722 році. Гальдра-Лофттур зазвичай вважається своєрідним ісландським Фаустом, чий головний «гріх» полягає в його ненаситному прагненні до знань і влади. Переклад уривка з цієї народної казки також наведено в розділі 7 цієї книги. Внаслідок унікальної церковної організації Ісландії в католицький період, а також загальної ізоляції країни від континентальних справ, практика магії в той час офіційно не переслідувалася і не каралася. Інквізиція стала активною на континенті після булли Папи Інокентія III 1199 року. Ця папська булла була спрямована в першу чергу проти тих, кого вважали організованими еретиками. Згодом її повноваження розширилися і включали чаклунство, навіть якщо воно не було пов'язане з ересью, як було чітко зазначено в буллі Папи Миколая V 1451 року. Але навіть це не змогло проникнути в темні тумани Туле. Це явище, ймовірно, значною мірою пояснюється тим, що в Ісландії саме священники були найбільш активно залучені до чаклунства!

Пізніше протестанти на континенті були не менш суворими у боротьбі з чаклунством, ніж католицька інквізиція, а в багатьох випадках вони були ще більш руйнівними, оскільки їхня увага до окремих осіб і невеликих груп часто призводила до безрозбірливих переслідувань. Саме під прикриттям Реформації в Ісландії почалися справжні переслідування чаклунів. Деякі моральні погляди ісландців на магію як на добро чи зло також можуть сходити до язичницьких уявлень. Було б великою помилкою вважати, що в дохристиянські часи не існувало такого поняття, як «зла магія». Багато заклять Одіна, відображених у «Гавамалі», спрямовані проти злих чаклунів чи відьом. Очевидно, що в язичницькі часи добром

that records were poorly kept in this period, but it is estimated that during this time some 350 trials were held, although records for only 125 survive. Of these 125 accused persons, only 9 were women. Obviously this is in stark contrast to the usual pattern of witchcraft accusations and suggests something of the demographics of actual magical practice in Iceland. It is also a general reflection of established Germanic tradition, where men were at least the equal of women when it came to the “occult” arts. Records exist for only twenty-six executions for witchcraft. These were mostly carried out by burning. Of the cases against female witches, only one woman was actually executed. Others who were convicted of this crime, but whose sentences were short of death, were flogged or outlawed. Outlawry meant that they were in effect banished from the country and sent into exile abroad.

Clearly the period of the most intensive witchcraft persecutions was between the first execution in 1625 and the last in 1685. However, it is worth noting that during this time Iceland suffered under a moral code of extremely harsh laws. These provided for capital punishment for a wide variety of crimes—murder, incest, adultery, theft—as well as witchcraft. Even finding rune staves carved on a stick or written on parchment was evidence sufficient to convict someone of witchcraft. This is a far cry from the saga age when great men knew the runes and the Althing could not impose the death penalty! It is also worth pointing out that although it was not necessarily the poorest or most ignorant people who were accused of sorcery, the rich and powerful or the scholarly (who were the chief practitioners, historically) were, for the most part, immune from prosecution.

In the period between 1550 and 1680 Iceland developed a form of magic that was practiced by members of the highest levels of its society. The fact that this synthesis survived as long as it did, however, is perhaps due to the relative lack of a strict set of socioeconomic and educational class distinctions in Iceland. Even

вважалося те, що сприяло загальному благополуччю і захищало людей, плодовитих тварин, врожай тощо. Злом вважалося те, що руйнувало добрі речі або шкодило загальному благополуччю людей, тварин або життя в цілому. Натомість у християнські часи «добром» вважалося те, що сприяло інтересам і догмам церкви, а злом — все, що суперечило цьому.

Мораль ісландських чаклунів в цілому відповідала язичницькому минулому, і вони не приділяли особливої уваги джерелам використовуваної символіки. Найдавніший судовий процес за чаклунство в Ісландії зафіксований у 1554 році; останній такий процес зафіксований в Альтингу 1720 року. Слід зазначити, що в цей період записи велися недбало, але, за оцінками, за цей час було проведено близько 350 судових процесів, хоча збереглися записи лише про 125. З цих 125 обвинувачених лише 9 були жінками. Очевидно, що це різко контрастує зі звичайною схемою звинувачень у чаклунстві і свідчить про дещо з демографії фактичної магічної практики в Ісландії. Це також є загальним відображенням усталеної германської традиції, де чоловіки були принаймні рівними жінкам, коли йшлося про «окультні» мистецтва. Існують записи лише про двадцять шість страт за чаклунство. Більшість з них були здійснені шляхом спалення. З усіх справ проти жінок-відьом лише одна жінка була фактично страчена. Інші, які були засуджені за цей злочин, але отримали покарання, не пов'язані зі смертю, були піддані побиттю батогами або оголошені поза законом. Оголошення поза законом означало, що вони були фактично відправлені у вигнання за кордон. Очевидно, що період найінтенсивніших переслідувань за чаклунство припав на час між першою стратою в 1625 році і останньою в 1685 році. Однак варто зазначити, що в цей час Ісландія страждала від морального кодексу надзвичайно суворих законів. Вони передбачали смертну кару за широкий спектр злочинів — вбивство, інцест, перелюбство, крадіжку — а також чаклунство. Навіть знахідка рунічних знаків, викарбуваних на палиці або написаних на пергаменті, була

today Icelanders are noted for their strong beliefs in occult matters and their general pride in their pagan past.

Icelandic Books of Magic

Other than the collection that came to be called the *Galdrabók*, the once rich tradition of Icelandic magical books of the sixteenth and seventeenth centuries survives only in a fragmentary state. Icelandic folktales report on the existence of famous occult books owned by notorious historical magicians. These kinds of books were also referred to in more reliable historical sources, some of which even contain summaries of their contents. Otherwise we are dependent on later collections, which seem to have carried on the tradition in a living way, and on stray references in manuscripts whose contents generally consist of something other than *galdur*.

According to legend the earliest of the famous Icelandic magicians of the Christian period, Bishop *Sæmundur the Wise*, is said to have learned the arts of magic at a mysterious “Black School” somewhere in Europe. In later times the two cathedral schools in Iceland, one at *Hólar* (in the north) and one at *Skálholt* (in the southwest), were the chief hotbeds of magical activity. As noted before, the legendary material often divides the master magicians into two main types: beneficent and malificent. While *Sæmundur the Wise* is the model of goodness and *Gottskálf the Cruel* the archetype of evil, the sources of magical lore are the same (as often from Satan or *Óðinn* as from the Christian God). In the books and fragments that have survived, all kinds of magic are merrily mixed together. To the magician himself—although not necessarily to the nonmagicians who might sit in judgment of him—magic is a neutral thing that can be used in causes that are either just or unjust, good or evil.

LEGENDARY BLACK BOOKS

There are two main texts that have assumed mythic importance in the history of Icelandic black books. It is impossible to

достатньою підставою для засудження когось за чаклунство. Це далеко від епохи саг, коли великі люди знали руни, а Альтинг не міг призначати смертну кару! Варто також зазначити, що хоча не обов'язково найбідніші або найнеобізнаніші люди були звинувачені в чаклунстві, багаті та впливові або вчені (які історично були головними практиками) були, здебільшого, захищені від переслідувань.

У період між 1550 і 1680 роками в Ісландії розвинулася форма магії, якою займалися представники найвищих верств суспільства. Однак те, що цей синтез проіснував так довго, можливо, пояснюється відносною відсутністю суворих соціально-економічних і освітніх класових відмінностей в Ісландії. Навіть сьогодні ісландці відомі своєю сильною вірою в окультні справи і загальною гордістю за своє язичницьке минуле.

Ісландські книги магії

Окрім збірки, яка отримала назву «Гальдрабок», колись багата традиція ісландських магічних книг XVI і XVII століть збереглася лише у фрагментарному вигляді. Ісландські народні казки розповідають про існування окультних книг, що належали відомим історичним магам. Про такі книги згадується також у більш надійних історичних джерелах, деякі з яких навіть містять короткий виклад їхнього змісту. В іншому випадку ми залежимо від пізніших колекцій, які, здається, продовжили цю традицію в живій формі, та від поодиноких згадок у рукописах, зміст яких, як правило, складається з чогось іншого, ніж гальдр.

Згідно з легендою, найдавніший із відомих ісландських магів християнського періоду, єпископ Семмундур Мудрий, нібито вивчив мистецтво магії в таємничій «Чорній школі» десь у Європі. У пізніші часи дві соборні школи в Ісландії, одна в Голарі (на півночі) і одна в Скальхолті (на південному заході), були головними осередками магічної діяльності. Як зазначалося раніше, легендарний матеріал часто поділяє майстрів магії на два основні

tell where legend ends and history begins with these accounts, but one thing that is borne out by hard evidence is the importance of such books and the overall nature of their contents. The most famous and sinister of all these books was Rauðskinna (Red Skin). This was said to have been compiled by the most evil of all magicians, Bishop Gottskálk Niklásson the Cruel, the bishop of Hólar who died in 1520. Rauðskinna is said to be a book of the blackest magic, drawn from the Heathen Age. It was supposed to have been inscribed with golden letters and runes on red parchment. This is why the book was called “Red Skin,” in other words, “Red Vellum.” Legend has it that Gottskálk was buried with the Rauðskinna, and it is further said that he did not pass on all of the magic compiled in the book. For this reason the text was thought to possess enormous secret power. Approximately two hundred years after Gottskálk’s death, a young scholar named Loftur, or Galdra-Loftur, lived and studied at the school of Hólar. Loftur wished to acquire all the knowledge contained in Rauðskinna. To do this he attempted to raise the dead Gottskálk and force him to give up the book. Even though Loftur was able to raise the dead bishop, he was ultimately unsuccessful in gaining the book. Loftur was left psychologically shattered by the encounter with the powerful ghost of Gottskálk the Cruel. The exact details of this encounter are reported in chapter 7.

Another famous magical book of semi-legend was Gráskinna (Gray Skin). There were perhaps at one time two different books by this name, one at Hólar and one at Skálholt. The description of this book is interesting in that the text is supposed to have been divided into two parts. The first was written in normal letters (the Roman alphabet) and contained information on lesser magical arts; for example, glímugaldur (wrestling magic) and lófalist (palmistry). The second part was said to be written in villurúnir (deceptive or coded runes designed to conceal their actual meanings). These were black magic spells that the magician Galdra-Loftur is reported to have mastered.

типи: благих і лихих. Хоча Семмундур Мудрий є взірцем добра, а Готскальк Жорстокий — архетипом зла, джерела магічних знань однакові (часто як від Сатани або Одіна, так і від християнського Бога). У книгах і фрагментах, що збереглися, всі види магії всеціло змішані між собою. Для самого мага — хоча не обов'язково лише для мага, який може судити його — магія це нейтральна річ, яку можна використовувати як у справедливих, так і в несправедливих цілях, як у добрих, так і в злих.

ЛЕГЕНДАРНІ ЧОРНІ КНИГИ

Є два основні тексти, які набули міфічного значення в історії ісландських чорних книг. Неможливо сказати, де в цих оповіданнях закінчується легенда і починається історія, але одне, що підтверджується незаперечними доказами, — це важливість таких книг і загальний характер їхнього змісту. Найвідомішою і найзловіснішою з усіх цих книг була Раудскінна (Червона шкіра). Кажуть, що її склав найзліший з усіх чаклунів, єпископ Гоцкальк Ніклассон Жорстокий, єпископ Голара, який помер у 1520 році. Кажуть, що Раудскінна — це книга найчорнішої магії, що взята з язичницької епохи. Вона, як вважалося, була написана золотими літерами і рунами на червоному пергаменті. Саме тому книга отримала назву «Червона шкіра», іншими словами, «Червоний пергамент». Легенда розповідає, що Готскалк був похований разом з «Раудскінною» і що він не передав усієї магії, зібраної в цій книзі. З цієї причини вважалося, що текст має величезну таємну силу. Приблизно через двісті років після смерті Готскалка молодий вчений на ім'я Лофттур, або Гальдра-Лофттур, жив і навчався в школі Голара. Лофттур хотів отримати всі знання, що містилися в Раудскінні. Для цього він спробував воскресити мертвого Готскалка і змусити його віддати книгу. Хоча Лофттур і зміг воскресити померлого єпископа, йому так і не вдалося здобути книгу. Зустріч із могутнім привидам Готскалка Жорстокого залишила Лофттура

Of course these books may have never actually existed, but certainly ones with contents very much like those described in folktales did exist. We do not need to repeat what the usual fate was for such books once they were discovered by the established authorities. Given the active campaign that was carried out against such books for centuries, it is remarkable any of them survive.

THE GALDRABÓK

The title Galdrabók has been given to the oldest and most complete of the books of this kind. The original manuscript of this collection of magical spells was written in Iceland beginning sometime during the latter part of the 1500s. It is therefore a product of the Reformation Age. The manuscript is made up of a collection of spells, more or less randomly pieced together. It is not a unified composition or an attempt to teach magic. It is more a recipe book than a manual. As we have the book now, it has been added to by four scribes working over a period of about a hundred years.

The magician who recorded the first few spells in the book lived in Iceland during the latter half of the sixteenth century. Soon after, the book was passed on to another Icelander who added a few more items. It was probably sometime later that a third Icelandic scribe came into possession of the pages and added the last few spells that were actually written in Iceland. This last Icelandic magician, or *galdramaður*, used a cursive style that can be dated to the seventeenth century. What is noteworthy about his additions is that they contain such a rich storehouse of references to the pagan Germanic lore. These sections were written down around 1650, more than half a millennium after the official Christianization of Iceland. Shortly after this third scribe added his spells, the manuscript was taken to Denmark as part of the effort of humanists to collect literary antiquities. In Denmark it appears to have come into the possession of a Danish magician who wrote the last four entries. This Dane seems to have had some access to other Icelandic books of magic,

психологічно розбитого. Точні подробиці цієї зустрічі описані в розділі 7.

Іншою відомою магичною книгою, що стала напівлегендою, була «Граскінна» (Сіра шкіра). Можливо, колись існувало дві різні книги з такою назвою, одна в Голарі, а інша в Скальхолті. Опис цієї книги цікавий тим, що текст, як вважається, був розділений на дві частини. Перша була написана звичайними літерами (латиницею) і містила інформацію про менш значні магичні мистецтва, наприклад, глімугальдр (магія боротьби) і лофаліст (хіромантия). Друга частина, як вважається, була написана *villugúnir* (оманливими або тими, що збивають з пантелику, призначеними для приховування їхнього справжнього значення). Це були заклинання чорної магії, якими, як повідомляється, володів маг Гальдра-Лофттур.

Звичайно, ці книги, можливо, ніколи не існували, але, безсумнівно, існували книги з вмістом, дуже схожим на той, що описаний у народних казках. Немає потреби повторювати, якою зазвичай була доля таких книг після їх виявлення владою. З огляду на активну кампанію, що велася проти таких книг протягом століть, дивно, якщо хоч якась з них збереглася.

ГАЛЬДРАБОК

Назва «Гальдрабок» була дана найстарішій і найповнішій з книг такого роду. Оригінальний рукопис цієї збірки магичних заклинь був написаний в Ісландії десь у другій половині 1500-х років. Отже, це продукт епохи Реформації. Рукопис складається з колекції заклинь, зібраних більш-менш випадковим чином. Це не єдиний твір або спроба навчити магії. Це скоріше книга рецептів, ніж посібник. У тому вигляді, в якому ця книга дійшла до нас зараз, її уклали чотири писарі протягом приблизно ста років.

Маг, який записав перші кілька заклинь у книзі, жив в Ісландії в другій половині XVI століття. Незабаром після цього книга перейшла до іншого ісландця, який додав до неї ще кілька

now lost, from which he collected these spells. We suppose this because the language is Icelandic and no parallel Danish material exists. Danish philologist J. G. Sparfvenfelt acquired the book in 1682. It was later sent to Sweden, where it became a part of that country's ever-growing collection of "Gothic" monuments and manuscripts. In the end it was acquired by the Royal Swedish Academy of Sciences in Stockholm, where it is now preserved.

The contents of the *Galdrabók* demonstrate essentially two different kinds of magic. One kind works by means of a prayer formula in which higher powers are invoked and by which the magical end is effected indirectly. However, this is only the case with a few of the spells in the *Galdrabók*. More common are spells that work as direct expressions of the magician's will. This will is expressed through signs or through written or spoken formulas. Often these methods are combined so that the overall ritual is very similar to the kind practiced in ancient times and reported by Egill Skallagrímsson.

The religious outlook expressed in Icelandic spells is also of some interest. In the older material spells have a predominantly non-Christian or overtly pagan (or even sometimes diabolical) frame of reference. This is not hard to understand, because the general use of magic was consistently connected to the heathen past and with demonic sources by Christian writers. Nevertheless, at the same time there are spells that have a "purely Christian" frame of reference in that they overtly cite Christian figures or use Christian formulas. We use the term "Christian" with caution, because magic in general, especially when practiced by lay individuals, was looked upon with suspicion by the church. The Judeo-Gnostic tradition is also present. These make use of Judaic or Greco-Gnostic formulas, which entered Scandinavian culture along with Christianity, but they cannot be classified as Christian *per se*. The *Galdrabók* also contains spells that mix overtly Germanic pagan contents with overtly Christian contents. It is possible that in the Protestant period ritualistic Catholic formulas

елементів. Ймовірно, дещо пізніше третій ісландський переписувач отримав ці сторінки і додав останні кілька закляття, які були фактично написані в Ісландії. Цей останній ісландський маг, або *galdramaður*, використовував курсивний стиль, який можна датувати XVII століттям. Що примітно в його додатках, так це те, що вони містять багатий запас посилань на язичницькі германські перекази. Ці розділи були записані близько 1650 року, більш ніж через півтисячоліття після офіційної християнізації Ісландії. Незабаром після того, як третій переписувач додав свої закляття, рукопис був вивезений до Данії в рамках зусиль гуманістів зі збору літературних старожитностей. У Данії він, судячи з усього, потрапив до рук датського мага, який додав останні чотири записи. Цей датчанин, мабуть, мав доступ до інших ісландських книг про магію, які зараз втрачені, звідки він і зібрав ці закляття. Ми припускаємо це, оскільки мова книги — ісландська, а аналогічних датських матеріалів не існує. Датський філолог Й. Г. Спарфвенфельт придбав книгу в 1682 році. Пізніше її відправили до Швеції, де вона стала частиною постійно зростаючої колекції «готичних» пам'яток і рукописів цієї країни. Зрештою її придбала Шведська королівська академія наук у Стокгольмі, де книга зберігається донині. Зміст «Гальдрабока» демонструє, по суті, два різних види магії. Один вид діє за допомогою молитовної формули, в якій закликаються вищі сили і за допомогою якої магічний ефект досягається опосередковано. Однак це стосується лише декількох закляття у «Гальдрабоці». Більш поширеними є закляття, які діють як пряме вираження волі мага. Ця воля виражається через знаки або через письмові чи усні формули. Часто ці методи поєднуються, так що загальний ритуал дуже схожий на той, що практикувався в давнину і про який повідомляв Егілл Скаллагрімссон.

Релігійний світогляд, виражений в ісландських закляттях, також представляє певний інтерес. У старіших матеріалах закляття мають переважно нехристиянську або відверто язичницьку (а іноді навіть диявольську) систему прикладів для наслідування. Це

were seen in a light similar to that of pagan ideas, and both fell into the category of “rejected knowledge” and thus became attractive as material for the creation of magical formulas.

OTHER COLLECTIONS OF MAGIC

Besides the *Galdrabók*, no complete and archaic book of its kind has survived, but there are several books that contain various amounts of interesting magical lore and spells. One of the main problems for research in this area is that all of the sources have not been collected and edited in an organized way. One old Icelandic “leechbook” (medicinal manual) from the late 1400s has been edited by Kålund. It contains several pages at the beginning that have more magical content than the other material in the book. These pages contain some of the oldest depictions of the *ægishjálmur* (see chapter 9) and similar signs, as well as prayer formulas in which the old divinities (for example, Óðinn [also as Fjölfnir], Þórr, Frigg, and Freyja) are mixed together with Judeo-Christian figures. Starting in the late eighteenth century we have a continuous record of magical manuals composed in the modern period. Most of these actually date from the 1800s, but their contents go back at least to the 1700s. Various elements they contain can be traced back even further, to the medieval period and beyond. The *Huld Manuscript* is known to have been compiled by Geir Vigfússon of Akureyri, who died in 1880. The spells contained in this collection are, however, much older. For example, many are comparable with those that appear in the *Galdrabók*. In this manuscript most of the *galdrastafir* or *galdramyndir* are given specific names, and instructions for making them are provided. There is also a collection known as the *Kreddur Manuscript*. This was discovered in *Eyjafjörður*. It was written (or perhaps copied) in the late nineteenth century, but linguistic evidence clearly indicates that it largely consists of material originally composed in the seventeenth century. The National Library of Iceland has a vast collection of magical manuscripts in this tradition.

неважко зрозуміти, оскільки загальне використання магії християнські письменники пов'язали з язичницьким минулим і демонічними джерелами. Проте, водночас існують закляття, які мають «суто християнську» систему прикладів, оскільки вони відверто цитують християнських діячів або використовують християнські формули. Ми використовуємо термін «християнський» з обережністю, оскільки магія загалом, особливо коли її практикували миряни, сприймалася церквою з підозрою. Також присутня юдео-гностична традиція. Вона використовує юдейські або греко-гностичні формули, які увійшли до скандинавської культури разом із християнством, але їх не можна класифікувати як християнські. Гальдрабок також містить заклинання, в яких явно германський язичницький зміст поєднується з явно християнським. Можливо, що в протестантський період ритуальні католицькі формули розглядалися в тому ж світлі, що і язичницькі ідеї, і обидві категорії потрапили до розряду «відкинутого знання», а отже, стали привабливим матеріалом для створення магічних формул.

ІНШІ ЗБІРКИ МАГІЇ

Крім «Гальдрабока», жодної повної та архаїчної книги такого роду не збереглося, але є кілька книг, що містять різну кількість цікавих магічних знань та заклинань. Однією з головних проблем для досліджень у цій галузі є те, що всі джерела не були зібрані та відредаговані в організованому вигляді. Одна стара ісландська «книга ліків» (медичний посібник) кінця 1400-х років була відредагована Колундом. Вона містить кілька сторінок на початку, які мають більше магічного змісту, ніж інший матеріал у книзі. Ці сторінки містять деякі з найдавніших зображень *егісхьялма* (див. розділ 9) та подібних знаків, а також молитовні формули, в яких старі божества (наприклад, Один [також як Фьйолнір], Тор, Фрігг і Фрейя) змішані з юдео-християнськими постатями. Починаючи з кінця XVIII століття, ми маємо безперервний запис магічних посібників, складених у сучасний

Some are in very poor condition. Thankfully, scholars are now beginning to make new editions of them.

період. Більшість з них насправді датуються 1800-ми роками, але їхній зміст сягає щонайменше 1700-х років. Різні елементи, які вони містять, можна простежити ще далі, до середньовічного періоду і далі. Відомо, що рукопис «Хульд» був складений Гейром Вігфуссоном з Акурейрі, який помер у 1880 році. Однак закляття, що містяться в цій збірці, набагато давніші. Наприклад, багато з них можна порівняти з тими, що містяться в «Галдрабоку». У цьому рукописі більшості гальдрастафірів або гальдраміндірів дано конкретні назви та наведено інструкції щодо їх виготовлення. Існує також збірка, відома як рукопис Креддура. Вона була виявлена в Ейяфьордурі. Збірка була написана (або, можливо, скопійована) наприкінці ХІХ століття, але лінгвістичні дані чітко вказують на те, що вона в основному складається з матеріалів, спочатку складених у ХVІІ столітті. Національна бібліотека Ісландії має величезну колекцію магічних рукописів цієї традиції. Деякі з них знаходяться в дуже поганому стані. На щастя, вчені зараз починають випускати їх нові видання.

*фіордунг – територіальна одиниця у давніх Ісландців, що приблизно дорівнює сучасному району.

Chapter 2. Theoretical Framework for Translating Occult Terminology and Practical Analysis of Translating Occult Terminology in Stephen E. Flowers' Icelandic Magic

2.1. Occult and esoteric discourse as a translation challenge

Each text contains its own peculiarities and challenges for the translator. In the excerpt presented in this study, the greatest translation challenge was to find appropriate equivalents for the translation of occult vocabulary.

To begin with, let us note that occult vocabulary is a type of vocabulary that encompasses concepts related to secret knowledge, secrets of the universe, issues of esotericism, the mystical connection of man with the space, as well as otherworldly phenomena. Such vocabulary is found in the fields of divination, witchcraft, alchemy, astrology, theurgy (working with divine forces), necromancy, and sometimes even psychology. A large number of people perceive such activities quite skeptically, but an even larger number of people believe in and even practice contacts with the unknown. Nevertheless, grimoires, which contain a large amount of occult terminology, allow us to gain knowledge from different eras and centuries (Davies, Owen, 2009).

The presence of occult vocabulary in written works often gives rise to the creation of magical texts, grimoires, manuscripts, and other genres of texts that, by definition, fall into the category of magical.

Magical texts are defined by their use of archaic vocabulary to establish authority, they also known for rich symbolism that transcends denotational meaning, and what is more important to pay attention to is deep mythological intertextuality connecting them to ancient, collective consciousness (Kilpatrick, 1999). Antiquated language, formal structures, and specific, often invented, jargon is used to create a sense of timelessness, authenticity, and profound authority. Therefore, it is worth considering the translation of special texts not only as a recoding of linguistic signs, but as a process of self-organization of meanings and concepts (Dorofeyeva, 2023). In this way, it is possible to immediately show the reader the approximate time of the events described in the text, as well as achieve historical accuracy in the speech behavior of the characters – participants in the actions, whether fictional or historical figures. This language is meant to evoke, rather than just describe, making the words themselves part of the magic.

Symbols within these texts are dynamic and multi-layered. Often they are aimed at showing the inner connection between the real grounded world and a deep metaphysical reality, but depending on the text, real magical symbols may also be encountered, not of a metaphorical nature, but sigils, signs, pentagrams and others that were actually used, and perhaps are still used, in magical practices. Images, such as archetypes of magic (witches, talismans) or elemental forces, are embedded in the cultural or ethnic subconscious.

2.1.1 Occult Discourse as an Object of Translation Studies

The academic study of esotericism faces significant challenges regarding terminological demarcation, a problem that is directly reflected in the practice of translation. The concept of "esotericism" (hidden or "inner" knowledge) stands in opposition to "exoteric" (public) knowledge, creating a binary that the translator must maintain. Contemporary scholarship, notably the work of Wouter J. Hanegraaff, suggests that translating such discourse is not merely a linguistic transfer but a historiographical and epistemological mediation between "rejected knowledge" and modern conceptual frameworks.

Hanegraaff's (2023) theoretical model provides a meta-translatological lens, framing the translator's task as a negotiation between "Scepticism" and "Optimism," which is resolved

through the "Agency" of the translator. This framework allows for a systematic analysis of the ethical and technical choices made when rendering esoteric concepts into a foreign linguistic environment.

The sceptical position within translation studies posits that esoteric concepts are so deeply embedded in their original cultural matrix that any attempt at translation results in "linguicide" or "epistemicide." This view suggests that forcing indigenous or ancient knowledge systems into modern, dominant linguistic frameworks (such as Global English) inevitably distorts or destroys the original epistemological structure.

Hanegraaff observes that English often acts as a "metaphysical empire," imposing its own narrow epistemological limitations on other cultures. A salient example is the lack of a lexical distinction in English between "propositional knowledge" (facts) and "knowledge by acquaintance" (experiential knowing), a distinction found in German (*wissen* vs. *kennen*) and French (*savoir* vs. *connaître*). This linguistic consolidation creates a significant hurdle for the translator, as the richness of cognitive experience is flattened into a single category.

This limitation is particularly evident when translating the term *gnōsis*. If the translator adopts a domesticating strategy and renders it as "knowledge" (or the Ukrainian *знання*), the "transformative, experiential revelation" intended by the ST is erased. The reader perceives the term as purely intellectual information, thereby stripping the text of its initiatory and spiritual power. This represents a failure to achieve "dynamic equivalence" where the effect on the TL reader should mirror that of the SL reader.

When applied to Stephen Flowers' work on Icelandic magic, this skeptical perspective highlights the risks of over-simplification. Translating specific Old Norse terms such as *seiðr* (trance-magic) or *hamingja* (personified luck/force) using generic equivalents like "sorcery" or "luck" results in a loss of cosmological weight. These terms function within a specific "referential ecosystem"; uprooting them through literal translation severs the metaphysical nuances essential to the text's integrity.

Conversely, the optimistic position suggests that translation is a vital tool for the global dissemination and preservation of knowledge. From this perspective, major literary languages serve as vehicles to make "arcane" scholarship accessible. The translation of *galdrabækur* (Icelandic grimoires) into English and subsequently into Ukrainian can be viewed as an act of linguistic democratization, allowing ancient traditions to survive and remain functional within a contemporary, globalized context.

However, this "democratization" is often criticized for overlooking the power dynamics inherent in the translation process. It frequently requires non-Western or minority traditions to "bracket" their native conceptual frameworks to fit Western academic standards. While the knowledge becomes accessible, it risks losing the "ontological depth" that defined its original context, leading to a sanitized or "modernized" version of the esoteric practice.

Hanegraaff identifies "Agency" as the synthesis of these dialectical positions. Translation is redefined not as mechanical transcoding but as an active, creative process grounded in the choices of the human agent. The translator does not simply decode; they construct a "bridge" between the mystery of the ST and the comprehension of the TL audience.

This concept of the translator as an active agent aligns with the premise that a translator of magical texts must possess a specialized "initiatory" or scholarly understanding of the subject matter. The translator exercises agency by choosing between foreignization (preserving terms like *galdrastafir*) and domestication (providing clear instructions for practice). This hybrid

approach allows the text to maintain its "aura of mystery" and authenticity while remaining functional for the target practitioner.

Ultimately, the translation of occult discourse serves as a form of epistemological mediation. By navigating the tension between semantic loss and global accessibility, the translator emerges as a pivotal agent who sustains the ontological integrity of the source material. In the case of Icelandic magic, this agency ensures that the "mystery" of the esoteric knowledge is not merely described but successfully transmitted across cultural and linguistic boundaries.

2.1.2 Varieties of Occult Terminology

For a practical translational analysis of Stephen Flowers' work, it is necessary to categorize the occult terminology into specific lexical-semantic groups. The source material represents a "grand synthetic form," combining Heathen, Catholic, and Protestant influences. The terminology can be classified into four distinct categories based on their functional and semantic characteristics.

The first category consists of mythological and cosmological entities. These terms represent the supernatural agents within the Icelandic worldview. A significant challenge here is the presence of "false friends" and the lack of exact equivalents in Slavic mythology. For example, the term *Draugur* is transliterated as *дрэгур* to avoid the inaccuracies associated with the word *привид* (ghost). Since a *draugur* is a physical, corporeal undead entity with superhuman strength, the use of a generic TL term for an ethereal spirit would constitute a semantic distortion.

To bridge ancient concepts with modern understanding, the author utilizes modern occult terminology. The term "Entities" is rendered as *сутності*, providing an abstract, non-confessional equivalent for spirits or *landvættir*. Similarly, "Hypostasis" is translated as *иночаци*, employing a high-register theological loan-word to accurately reflect the manifestations of Odin, thereby maintaining the academic and philosophical register of the ST.

The inclusion of "Saints" (*святі*) highlights the "National Catholicism" of Iceland. This choice reflects a cultural synthesis that the translator must preserve. By utilizing specific linguistic strategies, the translator ensures that the spiritual hierarchy of the source material remains intact, avoiding the imposition of a modern secular or strictly Orthodox/Catholic bias that might misrepresent the original syncretism.

The second category comprises ritual vocabulary and praxis. This is the most critical area for functional equivalence, as precise translation is required for the practical application of the text. An example is *Galdr*, rendered as *гальдр*. As a term for incantatory magic (derived from *gala* - "to chant"), it must be distinguished from the generic *магія* (magic). Retaining the SL term emphasizes the specific gendered and historical context of Odinic magic.

Similarly, *Seiðr* is transliterated as *сейдр* to preserve its specific sociological associations with trance and fate-manipulation, traditionally linked to the goddess Freyja. The use of "Incantational" (*заклинальна*) and "Invocation" (*заклик*) further specifies the nature of the magical act, distinguishing between the spoken word and the act of summoning, which is distinct from "evocation."

The terms "To Hallow" and "To Bless" are rendered as *освячувати* and *благословляти*. Despite the Christian connotations of these terms in Ukrainian, they accurately reflect the "National Catholicism" of the ST. The etymological history of "bless" (from *blōðisōjan* - "to hallow with blood") mirrors the transition from pagan ritual to Christian terminology, a nuance that the Ukrainian equivalents effectively capture within this syncretic context.

The third category pertains to magical artifacts and instrumental lexis. These terms describe the physical objects used in ritual. *Galdrabók* is transliterated as *гальдрабок* to signify its status as a specific cultural artifact rather than a generic book of spells. *Galdrastafir* is rendered as *гальдрастафір* to refer to the unique sigils of the tradition. The term "Staves" is translated as *стави*, functioning as a specialized neologism in this context to distinguish these signs from ordinary runes (*руни*) or the focal point of the ritual, the "Altar" (*вівтар*).

The final category includes socio-historical and legal roles. The term *Goði* is transliterated as *годі* to preserve its dual nature as both a religious priest (*жрець*) and a political chieftain (*вождь*). A single-term translation would result in a loss of the historical nuance regarding the *Althing*. This strategy extends to terms like *Leiguprestar* (*леїгунпестар* - "hired priests"), which is essential for understanding the social structure of the post-conversion era.

In conclusion, the categorization of occult terminology in the work of Stephen Flowers demonstrates that the translation of Icelandic magic requires a sophisticated multidimensional approach. The organization of lexis into mythological, ritual, instrumental, and socio-historical groups reveals that simple linguistic substitution is insufficient. The consistent use of transliteration for culture-bound terms (*galdr*, *seiðr*, *goði*) serves as a protective measure against the "metaphysical empire" of English, ensuring that the ontological and historical depth of the Icelandic tradition is accurately preserved in the Ukrainian target text.

2.1.3 Translation Challenges of Occult Texts in *Icelandic Magic*

The practical analysis of Stephen E. Flowers' text reveals several distinct challenges arising from the intersection of linguistic, cultural, and historical factors. One primary hurdle is the presence of archaisms and temporal dissonance. Magical texts frequently utilize antiquated language to establish a sense of timelessness and profound authority. Flowers employs an elevated, archaic English style to mimic the tone of 16th and 17th-century grimoires, such as in the phrase "stalwart galdor men." The translator's task is to replicate this "patina of age" in Ukrainian without sacrificing readability. This is achieved through a solution strategy that favors slightly dated or elevated vocabulary – using *заклинальна*, for instance – to maintain the formal register and authoritative aura of the source material.

Cultural markers and *realia* present a secondary challenge, as the text is deeply embedded in Icelandic geography and history. Terms like *Althing*, *goðorð*, and *manngjöld* possess no direct equivalents in other cultures. Domesticating these terms by using modern substitutes, such as translating *Althing* as "parliament," would effectively destroy the specific cultural setting. For example, *manngjöld* refers to a legal blood-price paid to avoid being "outlawed"; rendering this simply as *умтраф* (fine) misses the gravity of the social mechanism involved. Consequently, the preferred strategy is borrowing through transliteration accompanied by explanation, as seen with the preservation of the *goði* system as *годі*.

Furthermore, the translator must navigate stylistic hybridity and intertextuality. The text shifts between an analytical, academic history and a performative, practical manual. The historical sections require precise terminology such as "heresy" or "syncretism," while the ritual

sections demand rhythmic, incantatory language. This complexity is heightened by intertextual references to the *Poetic Edda*. When translating spells like the *Skírnismál* ("Þurs ríst ek þér..."), the translator must account for existing Ukrainian renderings of these stanzas or create new poetic versions that capture the alliterative force and meter of the original Old Norse.

Finally, the translation must account for the "magical reality" where language is inherently functional. In this context, words like "curse" (*прокляття*) or "blessing" (*благословення*) are speech acts intended to alter metaphysical status. The translator must ensure the Ukrainian text retains the illocutionary force of the original; a spell translated too passively loses its intended "power." Maintaining technical precision is vital, particularly in the distinction between "invocation" (*заклик*) and "evocation." Confusing these terms – where one calls a force into a vessel and the other calls it forth to appear – would render the instructions technically incorrect and unusable for a practitioner.

2.1.4 Translation Techniques Applicable to Occult Terminology in *Icelandic Magic*

The translation of *Icelandic Magic* employs a systematic hierarchy of techniques to ensure both cultural authenticity and functional utility. According to the classification by Molina and Albir (2002), the following techniques were applied to the selected corpus of occult lexis:

Pure Borrowing (Transliteration/Transcription) is utilized for key cultural markers to maintain the "foreignness" (foreignization) of the text and avoid semantic depletion.

1. *galdrabók* — *гальдрабок*. Pure Borrowing. To preserve the identity of the specific Icelandic artifact as a distinct category of magical literature, avoiding the over-generalization associated with the term "grimoire."

2. *galdr* — *гальдр*. To retain the etymological link to the Old Norse *gala* (to chant) and distinguish this specific vocal practice from the broader category of "magic."

3. *goði* — *годі*. To avoid culturally inappropriate connotations associated with Slavic terms like *волхв* or Christian terms like *жрець*, thereby preserving the unique socio-sacral role of the Icelandic leader.

4. *seiðr* — *сейдр*. To maintain the specialized technical nature of this trance-based practice, preventing its assimilation into the generic category of "witchcraft."

Calque (Loan Translation) is applied to terms with a transparent morphological structure, allowing for the replication of the SL conceptual framework in the TL.

1. *sacrifice* — *жертвоприношення*. To provide a structural and semantic mirror of the SL term while maintaining the formal ritualistic register.

2. *runology* — *рунологія*. To follow standard Ukrainian academic word-formation patterns for specialized fields of study.

3. *benediction* — *благословення*. To preserve the Latinate structural logic (*bene* + *dictio*) through the Ukrainian equivalent (*благо* + *слово*), maintaining the formal religious tone.

Description (Paraphrase) is employed when a term is too opaque for the target reader or lacks a direct equivalent, requiring an explanation of its functional or semantic components.

1. *body of secret lore* — *сукупність таємних знань*. To clarify the abstract "body" as a structured aggregate of information, ensuring semantic transparency in the TL.

2. *clerics* — *священослужителі*. To specify the functional role of the individuals within the religious hierarchy, providing a more precise professional designation than a generic term for clergy.

Established Equivalent is used for universal magical and religious concepts where a direct TL counterpart exists with the same functional value.

1. *magic* — *магія*. To utilize a standard internationalism that clearly denotes the broad category of the supernatural for the TL reader.

2. *spells* — *закляття*. To convey the performative and binding nature of the magical act using a conventionalized TL term.

3. *altar* — *івтар*. To denote the sacred ritual space using the standard religious terminology familiar to the target audience.

4. *necromancy* — *некрмантія*. To maintain the scholarly register shared by both SL and TL academic discourses.

Adaptation is used in specific instances to repurpose existing TL lexical units into a specialized technical context.

1. *staves* — *стави*. This choice utilizes a phonetic and morphological adaptation. While *стави* (stavy) exists in Ukrainian in other contexts, it is repurposed here as a specialized neologism to refer to *galdrastafir*. This creates a distinctive technical jargon within the TL text, mirroring the specialized use of "staves" in the SL.

The analysis confirms a deliberate methodological approach: Pure Borrowing is prioritized for high-specificity realia to prevent "epistemicide," while Established Equivalents and Calques ensure the operative functionality of the text as a manual. This hybrid strategy facilitates the dual purpose of the translation: scholarly preservation and practical accessibility.

Conclusions

In this scientific work, we have considered a lot of important information related to the source text and target text within the framework of our study, as well as some aspects of the translation of specific lexical units. For a visual illustration of the issue under consideration and a deeper understanding of its essence, the following example should be given, which convincingly demonstrates the main aspects and key points of the phenomenon under discussion, which was indicated in chapter 2. Theoretical Framework for Translating Occult Terminology and Practical Analysis of Translating Occult Terminology in Stephen E. Flowers' *Icelandic Magic*, where we have widely disclosed not only the issue of the mastery of the transfer of equivalent terms, but also highlighted our personal contribution to maintaining the adequacy of the target text using translation techniques. During our research, it turned out that the most common techniques were the use of established equivalents, or borrowings, which are used mainly for the translation of occultisms that have no analogues in the Ukrainian language, so from the translator's point of view it was important to preserve their identity and the cultural heritage they hide. Also, for the translation of linguistic units that are incomprehensible to the target audience, it was important to use the descriptive translation method in order to preserve the meaning of expressions that have no equivalents in the target language, while making them understandable to the target audience, since most such concepts do not make sense to the reader without deep historical knowledge. Calque and adaptation and other techniques were used less often, since these translation techniques somewhat distort the meaning of the original source, and the main task was to preserve this meaning as much as possible so that the text was not only understandable to the target audience, but also translated as close to the source as possible.

Based on the totality of all the above factors, it would be right to emphasize that a detailed study of the topic that we are considering in this study is very important not only for the present, but also for the future, since thanks to the development of linguistics and sciences related to history and archaeology, we now have the opportunity to study an even greater number of ancient texts than before, therefore the dissemination of such literature among the public requires the skillful work of translators.

Thus, I believe that the future prospects of a more detailed study of this topic will open the way for us to delve into the historical past, which in our time also plays an important role in understanding the future.

List of references

1. Davies, Owen. *Grimoires: A History of Magic Books*. Oxford and New York: Oxford University Press, 2009.
2. Flowers, Stephen E. *The Galdrabók: An Icelandic Book of Magic*. Second revised edition. Smithville, Tex.: Rûna-Raven, 2005
3. Hanegraaff, W. J. (2023). Translating Esotericism: Scepticism, Optimism, Agency. *Correspondences*, 11(1), 1–30.
4. Hollander, Lee M., trans. *The Poetic Edda*. Second edition. Austin: University of Texas Press, 1973.
5. Kilpatrick, A. (1999). On Translating Magical Texts. *Wicazo Sa Review*, 14(2), 25–31.
6. Molina, L. & Hurtado Albir, A. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. *Meta*, 47(4), 498–512
7. Tomchakovska, Y. (2022). English occult discourse as a cultural phenomenon. *WISDOM*, 2(3), 273–280.
8. Дорофеева, М. (2023). Когнітивна модель перекладу як системи самоорганізації. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (с. 79–83). Університет Григорія Сковороди в Переяславі.
9. Козачук А. М. (2023). Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві. *Нова філологія*, (89), 129-136

APPENDICES

Appendix A

Methods of rendering of lexical units of occult discourse in Ukrainian translation of *Icelandic Magic. Practical Secrets of the Northern Grimoires* by Stephen E. Flowers

